

Bedre lønnsomhet i norske bedrifter

TNS Gallups Forventningsundersøkelse viser i 3. kvartal at norske bedriftsledere oppfatter lønnsomheten i egen bedrift som bedre enn på lenge. Lønnsomhetsindeksen (differansen mellom bedre og svekket lønnsomhet) de siste 12 måneder økte i 3. kvartal med 5,8 indekspoeng, opp til 32,8 poeng, samtidig som lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder gikk opp til 44,0 poeng. Dette er de høyeste måleverdier vi har registrert siden vi startet våre kvartalsvise målinger mai 2002. Samtidig forventer nå færre ledere at innskudds- og lånerentene neste 12 måneder vil øke. Andelen falt fra 2. kvartal med 11,3 prosentpoeng, ned til 57,3 prosent i 3. kvartal. På samme tid økte andelen som forventet at rentene skal forbli uendret med 13,6 prosentpoeng, opp til 41,4 prosent.

Om undersøkelsen:

TNS Gallup utfører på oppdrag fra Norges Bank kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs og renteutviklingen blant eksperter i finansnæringen og akademia, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdningene. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Undersøkelsen er hittil gjennomført 11 ganger. Økonomene innenfor akademia, finansnæringen og partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner blir intervjuet via e-post hvert kvartal. Ekstrem observasjoner over 8 prosent er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen. Næringslivslederne og husholdningene blir på intervjuet via telefon. Her er ekstrem observasjoner over 11 prosent holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen. Den første undersøkelsen ble gjennomført i februar 2002. Undersøkelsen for inneværende kvartal er gjennomført i tidsrommet 16. august til og med 22. august 2004.

Forventningsundersøkelsen blir i sin helhet lagt ut på våre nettsider (www.tns-gallup.no) under området Bank og finans/ Økonomiske prognoser. På grunn av enkelte vesentlige endringer de første kvartalene vil det på noen av spørsmålene ikke være oppgitte tallverdier for tidligere kvartal.

A. Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene

Forventningene til prisstigning om 2 år går ned

Økonomenes samlede forventninger til prisstigningen om 2 år i 3. kvartal falt signifikant med 0,2 prosentpoeng i 3. kvartal og ligger nå på 2,0 prosent. Vi registrerer samtidig at det er økonomene tilknyttet finansnæringen som nedjusterte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng.

B. Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet

Arbeidslivsorganisasjonene forventer stabil lønnsvekst i årene fremover

Arbeidslivsorganisasjonenes samlede forventninger til årslønnsveksten for neste år er uendret sammenlignet med forrige kvartal og ligger i 3. kvartal fortsatt på 3,3 prosent. Dette er det samme estimatet som organisasjonenes samlede forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene), som også ligger på 3,3 prosent i 3. kvartal og er uendret sammenlignet med forrige kvartal.

C. Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne

Færre forventer renteøkning

Vi ser signifikante endringer i næringslivsledernes forventninger til innskudds- og lånerentene i Norge neste 12 måneder i 3. kvartal. Andelen som forventer økning i rentene falt signifikant med 11,3 prosentpoeng, fra 68,6 prosent i 2. kvartal til 57,3 prosent i 3. kvartal. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret økte signifikant med 13,6 prosentpoeng, fra 27,8 prosent i 2. kvartal til 41,4 prosent i 3. kvartal. Samtidig er det nesten ingen som forventer at rentene skal falle. Andelen gikk marginalt ned fra 2,1 prosent til 1,3 prosent.

Lønnsomheten bedre enn på lenge

Både oppfatningen av og forventningene til bedriftenes lønnsomhet øker. Lønnsomhetsindeksen (differansen mellom bedre og svekket lønnsomhet) for siste 12 måneder i 3. kvartal økte med 5,8 indekspoeng, opp til 32,8 poeng og har ikke vært så høy siden vi startet målingene i mai 2002. Det har heller ikke lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder, som i 3. kvartal økte med 1,0 indekspoeng, opp til 44,0 poeng.

D. Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene

Færre forventer renteøkning

Vi ser i 3. kvartal signifikante endringer blant husholdningenes forventninger til nivået på innskudds- og lånerenter i Norge de neste 12 måneder. Andelen som forventer en økning i rentene ble redusert med 10,3 prosentpoeng, fra 61,5 prosent i 2. kvartal til 51,2 prosent i 3. kvartal. Samtidig økte andelen som forventer at rentene skal forbli uendret med 12,7 prosentpoeng, fra 27,9 prosent til 40,6 prosent. Andelen som forventer at rentene skal falle gikk ned med 2,5 prosentpoeng til marginale 3,1 prosent.

Færre forventer lavere lønnsvekst neste 12 måneder

Som vanlig forventer et klart flertall av husholdningene at lønnen deres vil øke omtrent like mye de neste 12 månedene som den har gjort de siste 12 månedene. I 3. kvartal er andelen 59,8 prosent, marginalt opp med 1,5 prosentpoeng fra forrige kvartal. Samtidig ser vi at andelen som forventer at lønnen deres skal øke mindre gikk signifikant ned med 2,6 prosentpoeng til 8,8 prosent. Andelen som forventer at lønnen deres skal øke mer ble justert ned marginalt med 0,9 prosentpoeng til 25,1 prosent.

Færre forventer lavere priser

Et fortsatt flertall på 41,9 prosent av husholdningene forventer i 3. kvartal at prisene på varer og tjenester i Norge skal vokse med samme takt de neste 12 månedene som i dag. Dette er en økning på 3,7 prosentpoeng sammenlignet med 2. kvartal. Samtidig ser vi at andelen som forventer at prisene vil være noe lavere enn i dag gikk signifikant ned med 3,4 prosentpoeng til 4,4 prosent. Andelen som forventer at prisene vil holde seg omtrent på samme nivå som i dag ble justert ned marginalt med 0,3 prosentpoeng til 23,4 prosent.

Indeks (tabeller og grafer):

Økonomiekspertene

1. Forventet prisstigning om 12 måneder
2. Forventet prisstigning om 2 år
3. Forventet prisstigning om 5 år
4. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
5. Forventet årslønnsvekst for neste år
6. Forventet årslønnsvekst om 5 år
- 7a. Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd.
- 7b. Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd.

Partene i arbeidslivet

8. Forventet prisstigning om 12 måneder
9. Forventet prisstigning om 2 år
10. Forventet prisstigning om 5 år
11. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
12. Forventet årslønnsvekst for neste år
13. Forventet årslønnsvekst om 5 år

Næringslivslederne

14. Forventet generell prisstigning om 12 måneder
15. Forventet generell prisstigning om 2 år
- 16a Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd
- 16b Beveggrunner til endring av innkjøpspris
- 17a Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd
- 17b Beveggrunner til endring av utsalgspriser
- 18 Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift i år
- 19 Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift neste år
- 20 Forventet endring på innskudds- og lånerenter i Norge neste 12 mnd
- 21 Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd
- 22 Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd
- 23 Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden
- 24 Antatt antall ansatte om 12 mnd

Husholdningene

- 25a. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd
- 25b. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent
- 26a. Forventet prisendring neste 12 mnd
- 26b. Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent
- 27 Forventet prisvekst om 2-3 år
- 28a Forventet lønnsutvikling om 1 år
- 28b. Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent
29. Forventet renteutvikling neste 12 mnd

Ansvarlige for undersøkelsen er Bank & Finansavdelingen i Norsk Gallup Institutt ved:

Erling Berrum (prosjektleder)

Telefon: 23291760

Telefaks: 23291601

E-post: erling.berrum@tns-gallup.no

Bente Pettersen (avdelingsleder)

Telefon: 23291761

Telefaks: 23291601

E-post: bente.pettersen@tns-gallup.no

Spørsmålsliste

Til økonomieksperter og partene i arbeidslivet:

1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?
5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2005?
6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?
- 7a) Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?
- 7b) Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg? (Hvis svart styrket eller svekket i spørsmål 7a)

Spørsmål 1-7b går til økonomieksperter i finansnæringen og academia og spørsmål 1-6 går til partene i arbeidslivet.

Til næringslivslederne:

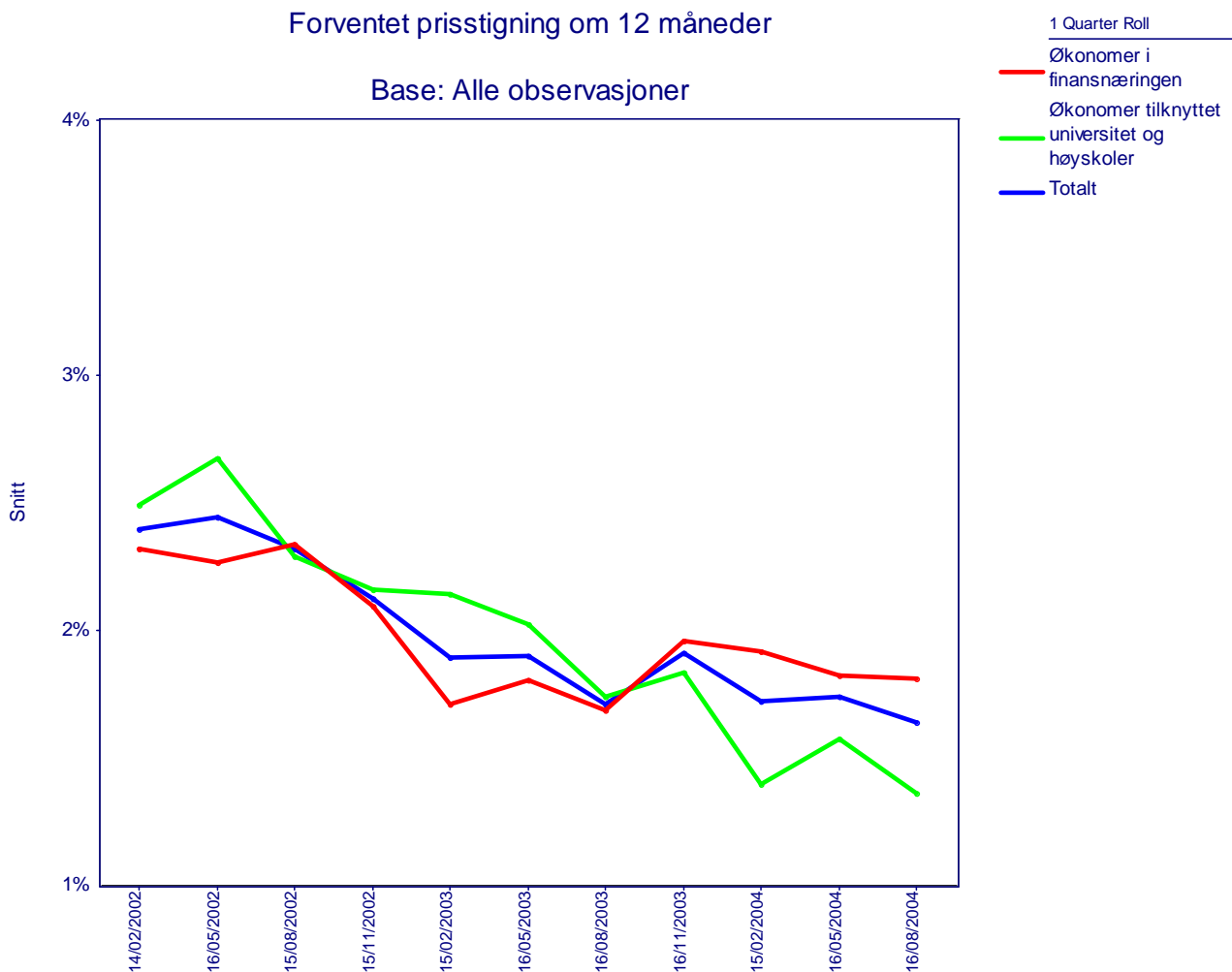
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?
2. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?
- 3a. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
- 3b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode? (Hvis svart øker mer eller mindre i spørsmål 3a)
- 4a. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
- 4b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode? (Hvis svart øker mer eller mindre i spørsmål)
5. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2004?
6. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2005?
7. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter i Norge vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?
8. Hvor mye betyr renten for bedriftens investeringsbeslutninger, på en skala fra 1 til 10, der 1 er svært lite og 10 er svært mye?
9. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?
10. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?
11. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?
12. Tror du bedriften om 12 mnd. Vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

Til husholdningene:

- 1a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?
- 1b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?
- 2a. Tror du i løpet av de neste 12 månedene at prisene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?
- 2b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?
3. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?
- 4a. Tror du at lønnen eller pensjonen din om ett år vil ha økt mer, mindre eller omtrent like mye som den har gjort de siste 12 månedene?
- 4b. Omtrent hvor mye tilsvarende den forventede økningen i prosent?
5. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Økonomiekspertene:

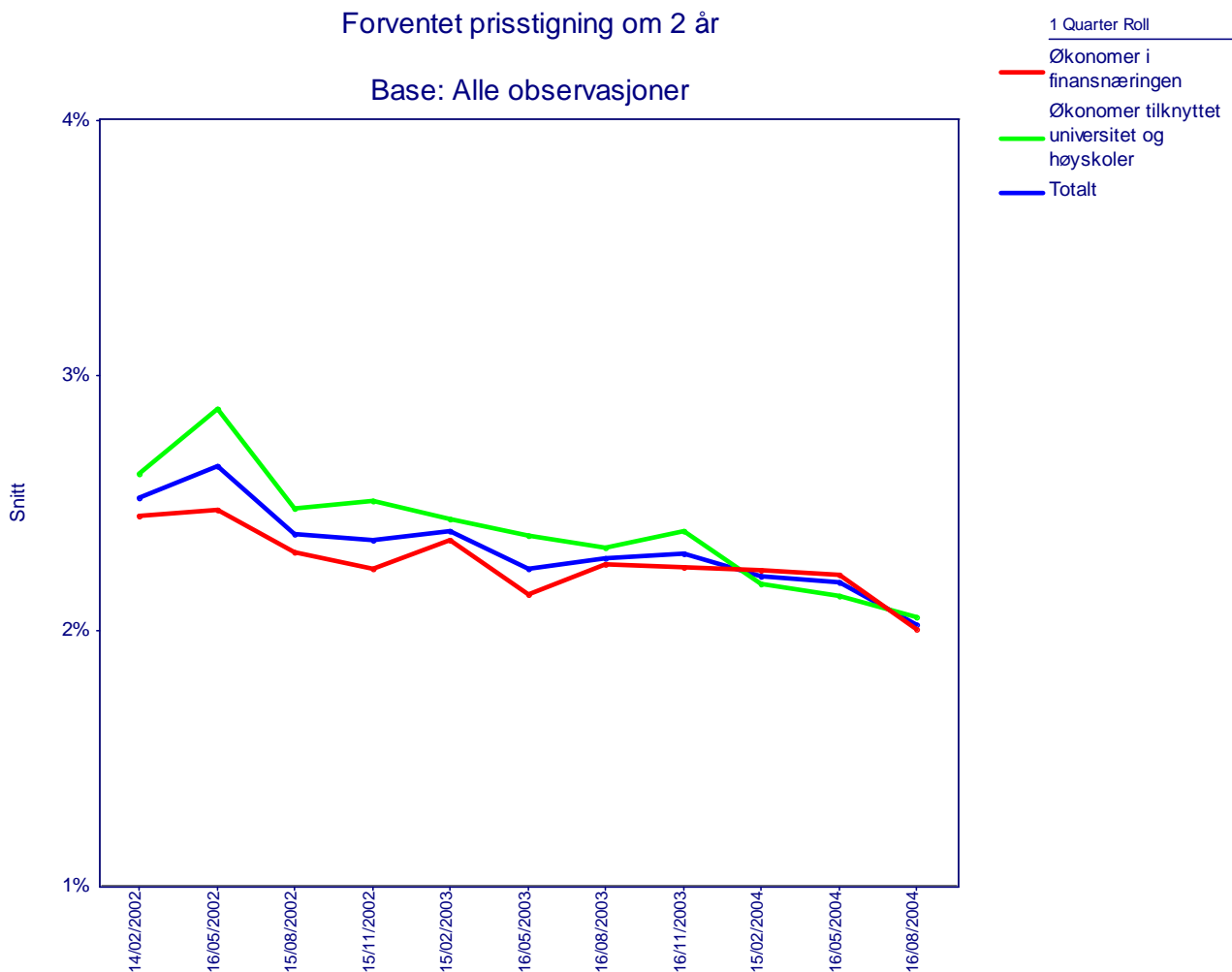
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 12 måneder		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	1,8	1,8
	Laveste verdi	0,6	0,9
	Høyeste verdi	2,5	2,7
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	1,6	1,4
	Laveste verdi	0,5	0,5
	Høyeste verdi	2,1	2,3
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	1,7	1,6
	Utvalg	36	29

Økonomenes samlede forventninger til prisstigningen om 12 måneder i 3. kvartal falt marginalt med 0,1 prosentpoeng i 3. kvartal og ligger nå på 1,6 prosent. Vi registrerer samtidig at det er økonomene tilknyttet universitet og høyskoler som nedjusterte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng.

2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

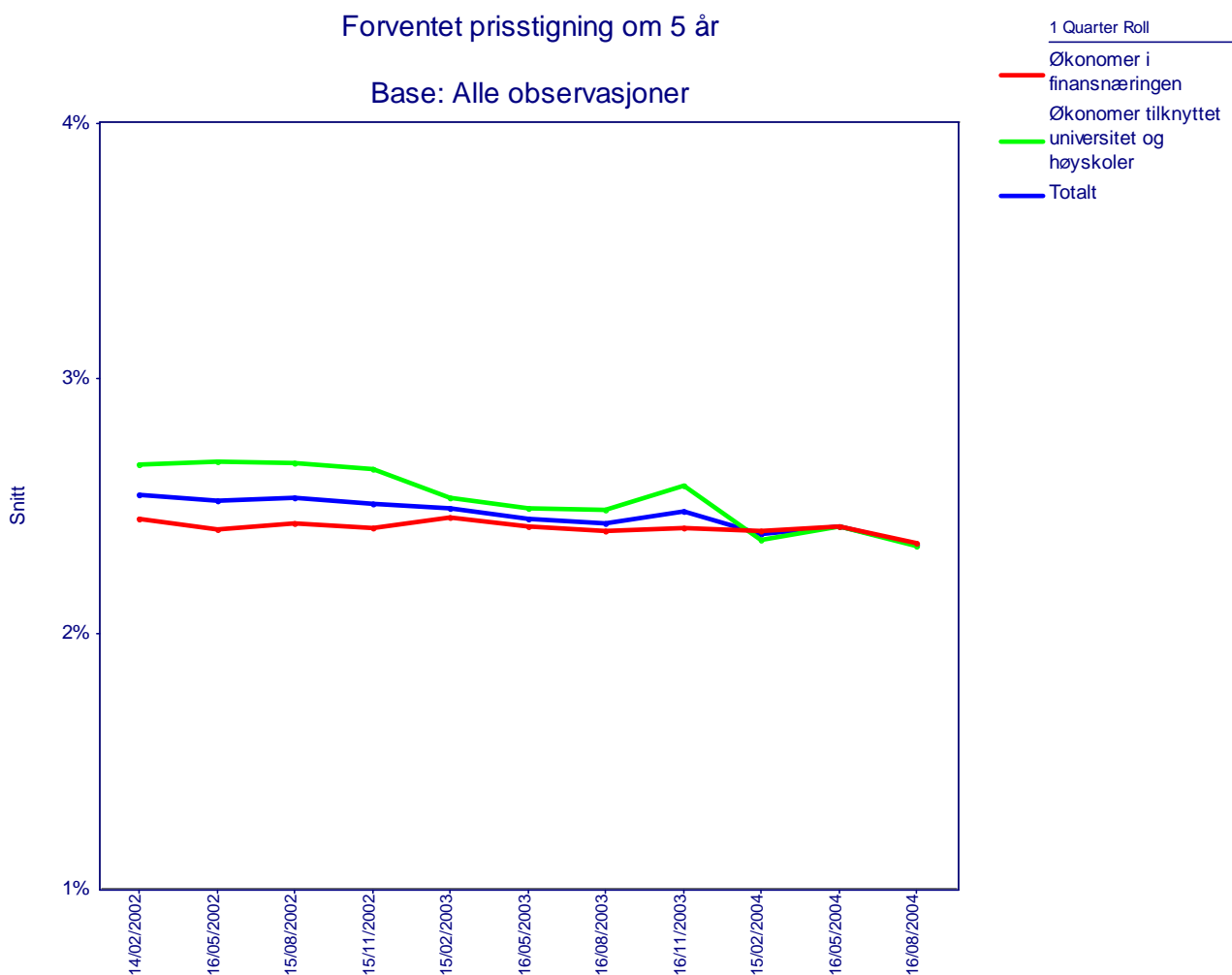

Forventet prisstigning om 2 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,2	2,0
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	2,8	3,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,1
	Laveste verdi	1,5	1,2
	Høyeste verdi	2,8	2,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,2	2,0
	Utvalg	36	29

Økonomenes samlede forventninger til prisstigningen om 2 år i 3. kvartal falt signifikant med 0,2 prosentpoeng i 3. kvartal og ligger nå på 2,0 prosent. Vi registrerer samtidig at det er økonomene tilknyttet finansnæringen som nedjusterte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng.

De årlige inflasjonsforventningene om 2 år ligger nå 0,4 prosentpoeng over forventet prisvekst neste 12 måneder. Avstanden er redusert med 0,1 prosentpoeng siden forrige kvartal.

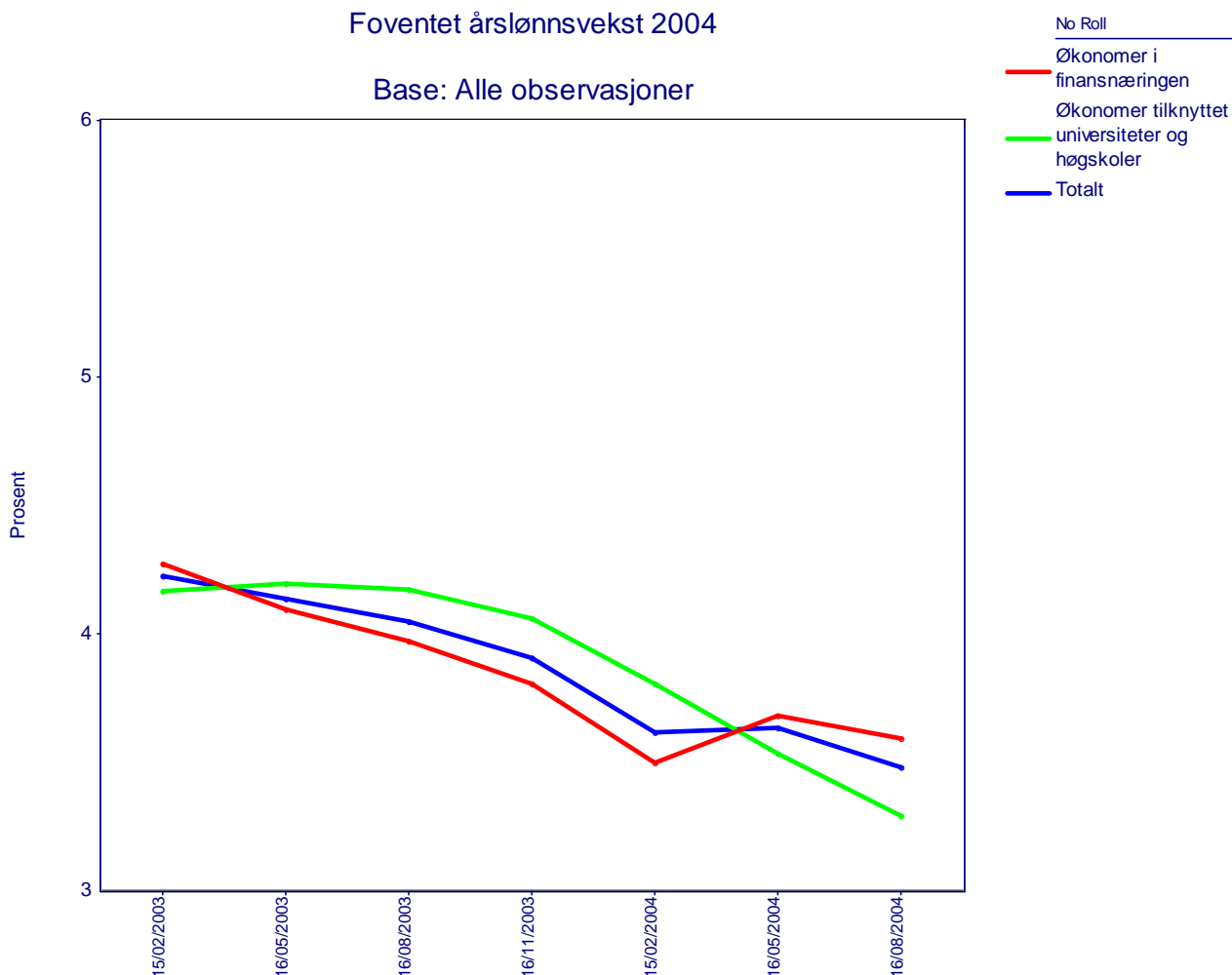
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 5 år			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,4
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	4,0	3,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,3
	Laveste verdi	2,0	1,4
	Høyeste verdi	3,0	2,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,4
	Utvalg	36	29

Ingen vesentlige endringer. Forventningene til prisstigningen om 5 år (de langsiktige forventningene) ligger i 3. kvartal som vanlig stabilt omkring eller på 2,5 prosent.

4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?

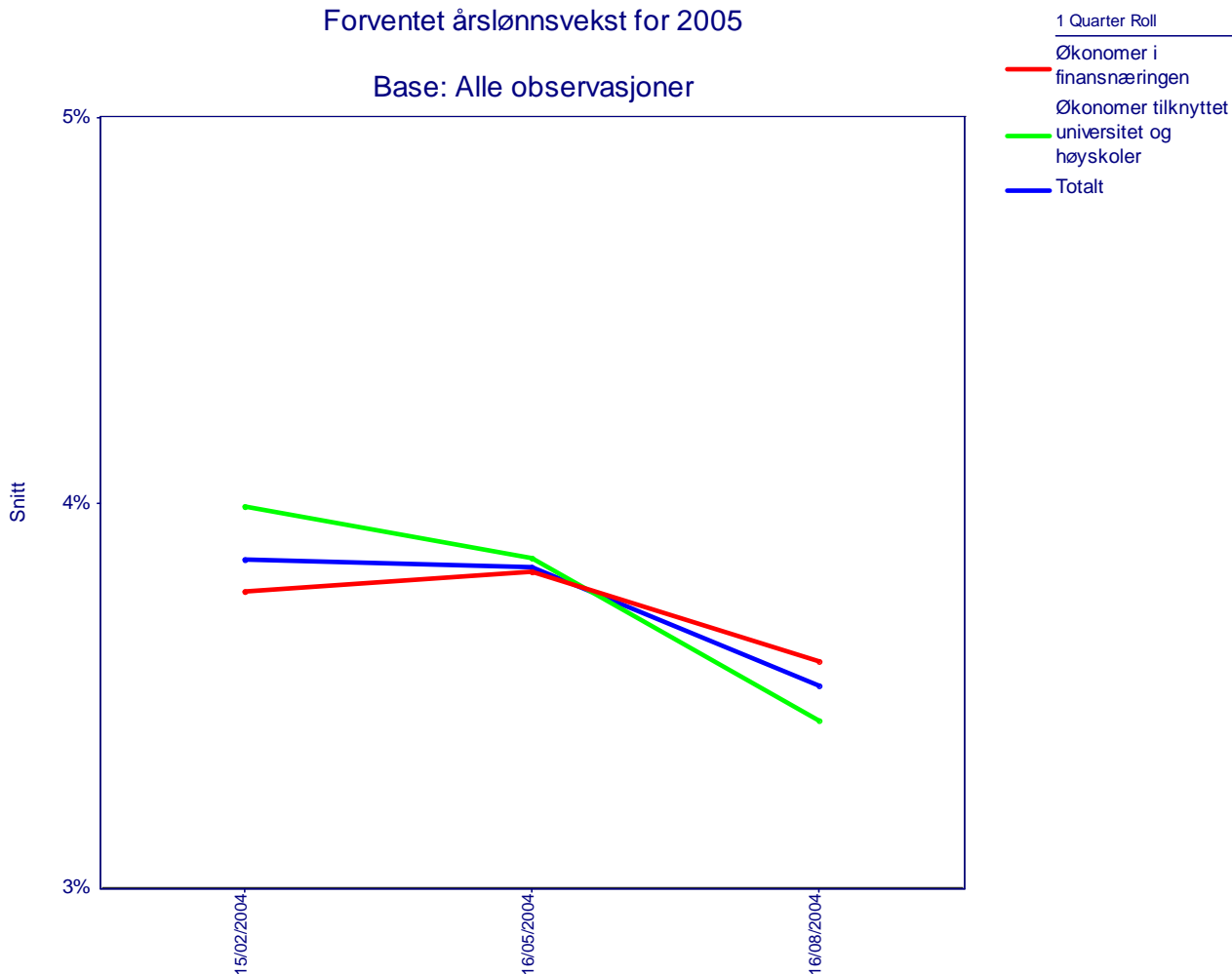

Forventet årslønnsvekst for 2004			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	3,7	3,6
	Laveste verdi	2,2	2,5
	Høyeste verdi	5,0	4,1
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	3,5	3,3
	Laveste verdi	1,7	2,1
	Høyeste verdi	4,7	4,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,5
	Utvalg	36	29

Økonomenes samlede forventninger til årslønnsveksten for 2004 ble redusert marginalt med 0,1 prosentpoeng til 3,5 prosent i 3. kvartal. Samtidig registrerer vi at det er økonomene tilknyttet universitet og høyskoler som i størst grad nedjusterte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng.

5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2005?

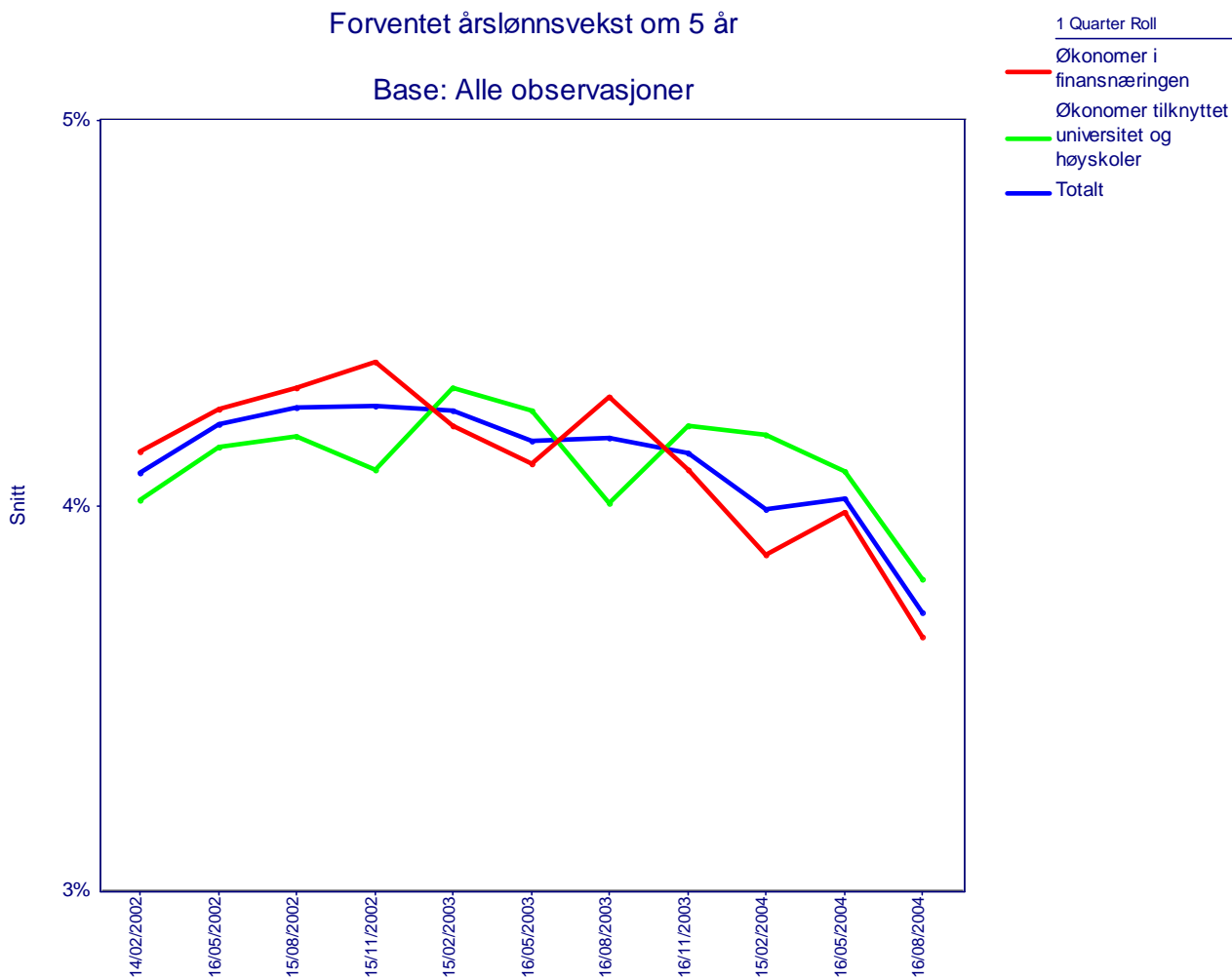
Forventet årslønnsvekst for 2005

Forventet årslønnsvekst for 2005		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	3,8	3,6
	Laveste verdi	2,5	2,4
	Høyeste verdi	4,8	4,5
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	3,9	3,4
	Laveste verdi	2,4	2,0
	Høyeste verdi	5,0	4,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,8	3,5
	Utvalg	36	28

Ekspertenes samlede forventninger til årslønnsveksten for neste år gikk ned med 0,3 prosentpoeng, fra 3,8 prosent i 2. kvartal til 3,5 prosent i 3. kvartal.

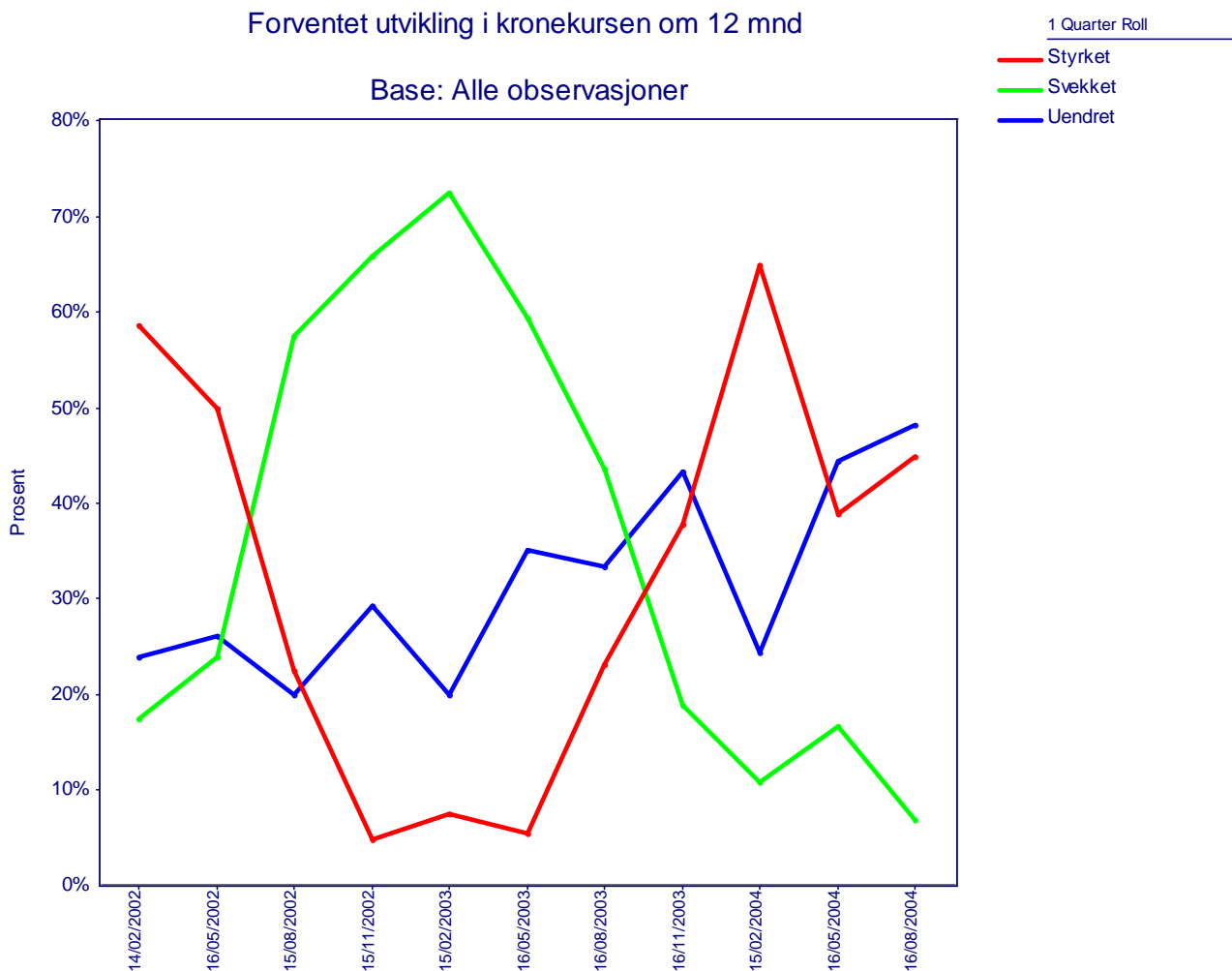
6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

Forventet årslønnsvekst om 5 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,0	3,7
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	5,5	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	4,1	3,8
	Laveste verdi	2,4	2,4
	Høyeste verdi	5,0	4,6
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,0	3,7
	Utvalg	36	27

Forventningene til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) gikk ned med 0,3 prosentpoeng til 3,7 prosent i 3. kvartal.

7a. Tror du den effektive kronkursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?

Forventet utvikling i kronkursen om 12 mnd			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Styrket	Prosentandel	38,9	44,8
Svekket	Prosentandel	16,7	6,9
Uendret	Prosentandel	44,4	48,3
	Utvalg	36	29

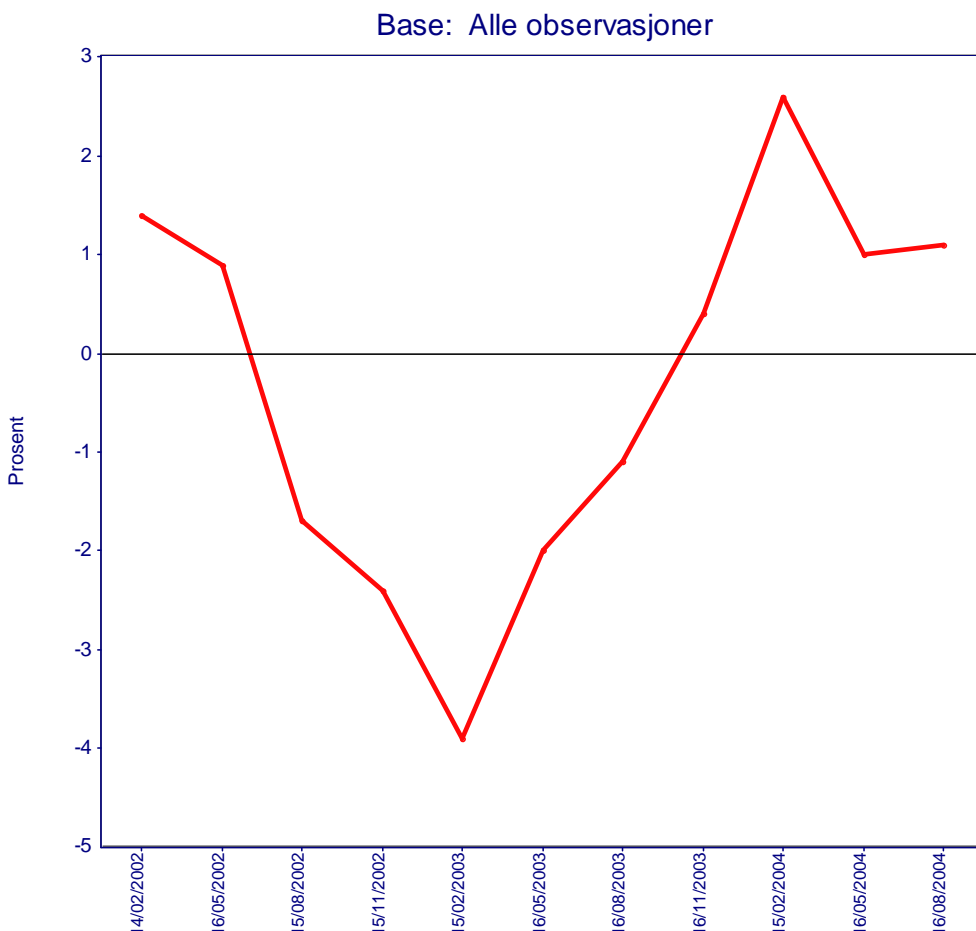
Andelen økonomer i utvalget som forventer at konkurransekursindeksen vil styrkes på ett års sikt gikk opp med 5,9 prosentpoeng til 44,8 prosent i 3. kvartal. Andelen som tror på at kronen målt ved konkurransekursindeksen vil svekkes på ett års sikt gikk også ned, fra 16,7 prosent i 2. kvartal til 6,9 prosent i 3. kvartal. Samtidig økte andelen økonomer som forventer at konkurransekursindeksen vil være uendret, fra 44,4 prosent til 48,3 prosent, noe som betyr at flertallet av økonomer i 3. kvartal ikke forventer endring i kronkursen om 12 måneder.

7b. Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg (Hvis svart styrket/svekket i spørsmål 7a)?

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd

1 Quarter Roll

Forventet endring
konk.kursindeksen

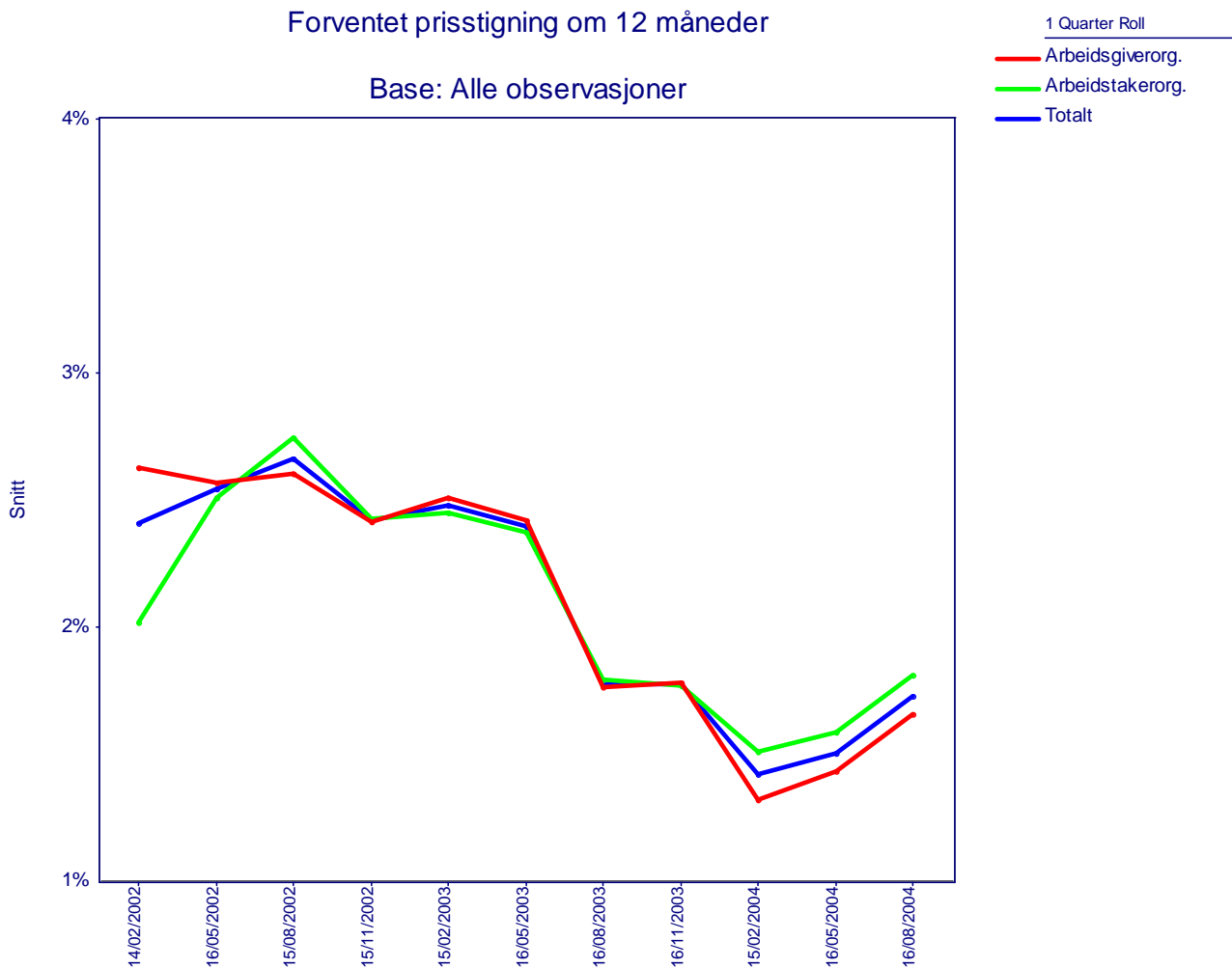

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 måneder		
	2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Alle økonomer	Gjennomsnittlig verdi	1,0
		1,1
	Utvalg	20
		15

I 3. kvartal venter det samlede utvalget at kronen skal styrke seg med 1,1 prosent på 12 måneders sikt. Dette er opp 0,1 prosentpoeng fra 2. kvartal da estimatet var 1,0 prosent.

Partene i arbeidslivet:

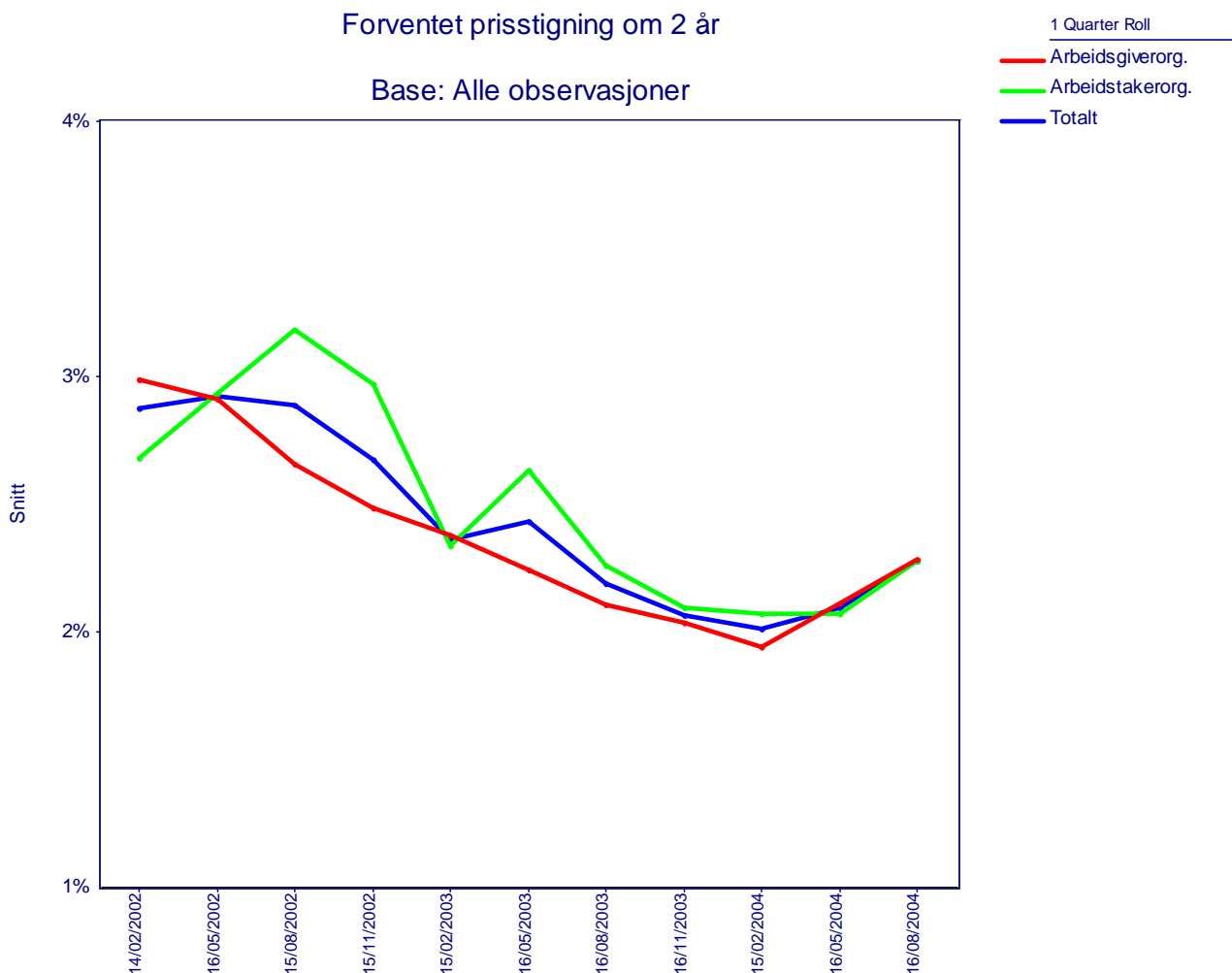
8. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 12 måneder		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	1,4	1,7
	Laveste verdi	1,0	1,0
	Høyeste verdi	2,0	2,8
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	1,6	1,8
	Laveste verdi	1,0	0,5
	Høyeste verdi	2,7	3,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	1,5	1,7
	Utvalg	27	31

Forventet prisvekst om 12 måneder samlet sett i utvalget gikk marginalt opp med 0,2 prosentpoeng, fra 1,5 prosent i 2. kvartal til 1,7 prosent i 3. kvartal. Både arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sine estimat, med henholdsvis 0,3 og 0,2 prosentpoeng.

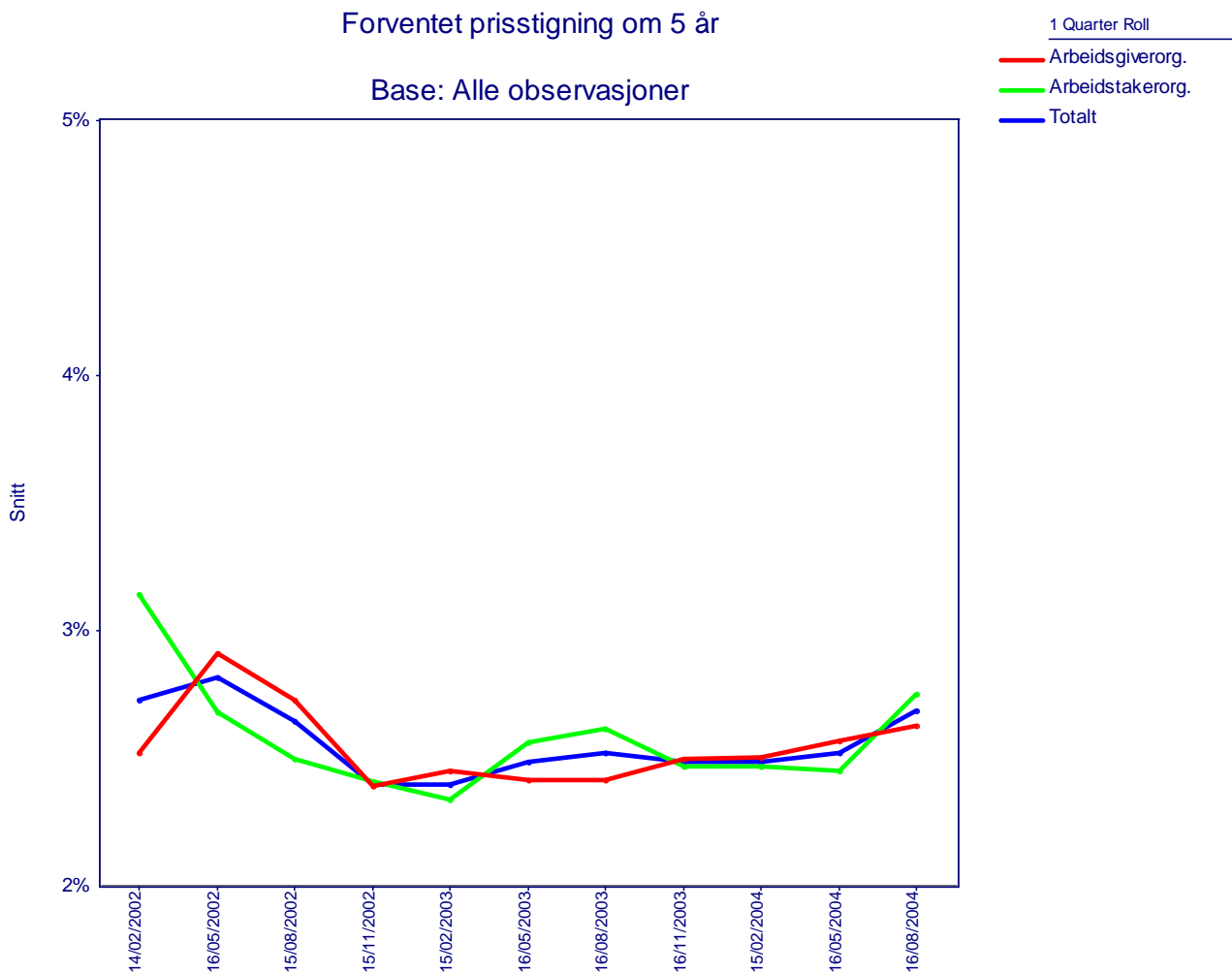
9. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 2 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,3
	Laveste verdi	1,5	1,2
	Høyeste verdi	3,0	4,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,3
	Laveste verdi	1,0	1,0
	Høyeste verdi	4,5	4,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,3
	Utvalg	27	31

Forventet prisvekst om to år samlet sett i utvalget gikk opp med 0,2 prosentpoeng, fra 2,1 prosent i 2. kvartal til 2,3 prosent i 3. kvartal. De årlige inflasjonsforventningene om 2 år ligger nå 0,6 prosentpoeng over forventet prisvekst neste 12 måneder. Avstanden er den samme som i forrige kvartal.

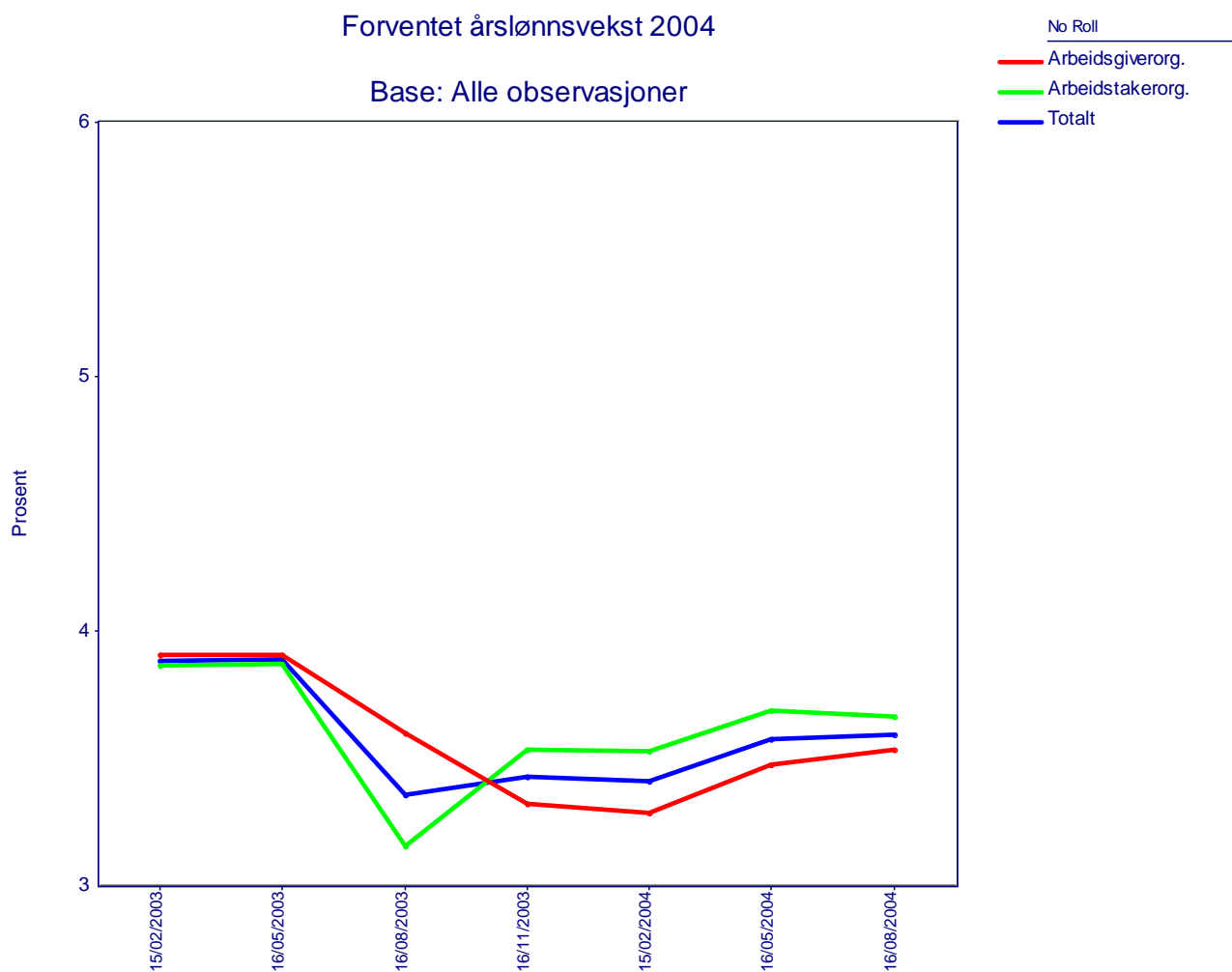
10. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 5 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,6
	Laveste verdi	1,0	2,0
	Høyeste verdi	6,0	6,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,8
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	4,7	7,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,7
	Utvalg	26	31

Partene i arbeidslivet forventer i 3. kvartal at årlig inflasjon om 5 år vil ligge på 2,7 prosent. Dette er opp 0,2 prosentpoeng sammenlignet med forrige kvartal.

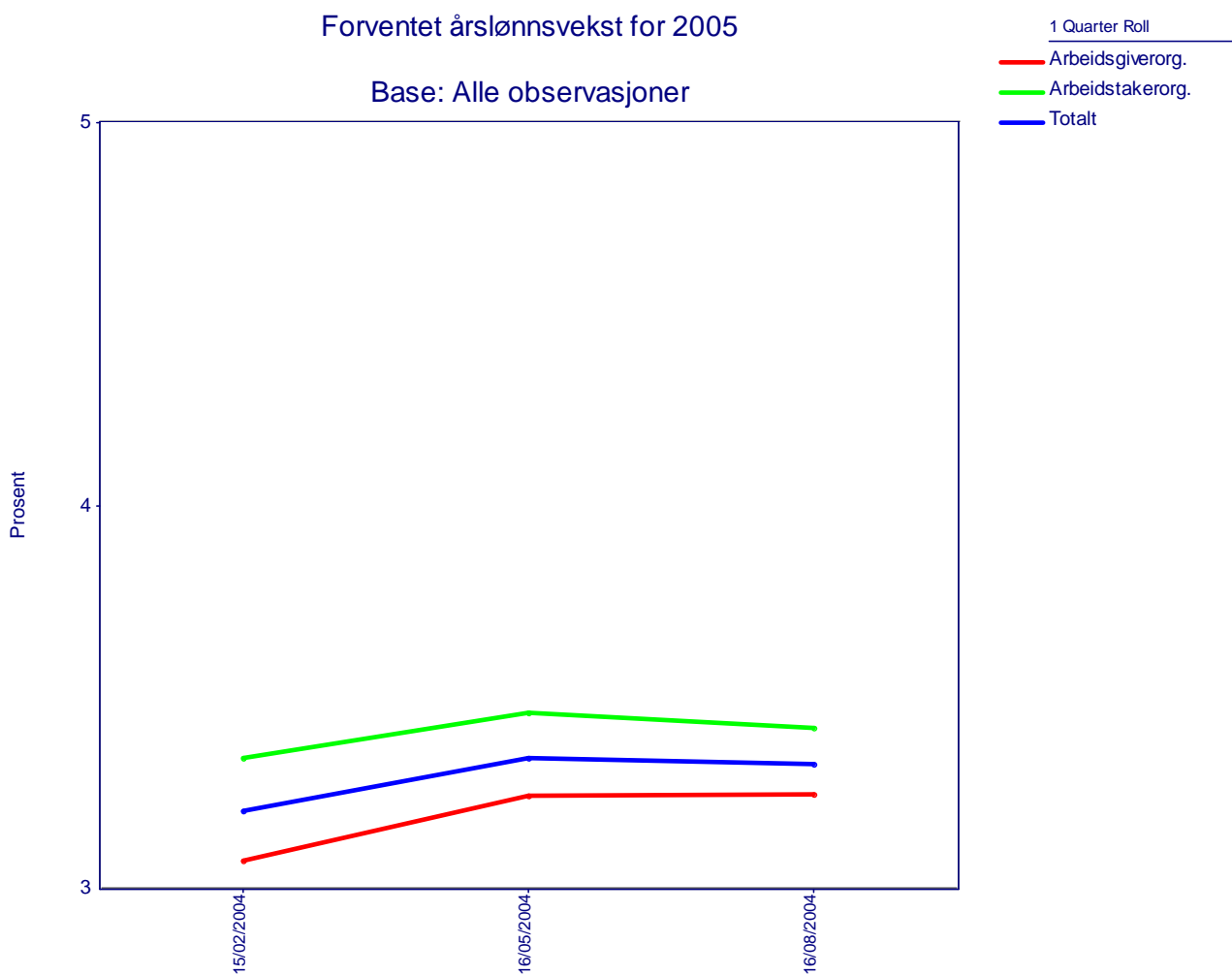
11. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?

Forventet årslønnsvekst for 2004			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,5	3,5
	Laveste verdi	2,5	2,0
	Høyeste verdi	4,0	4,7
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,7	3,7
	Laveste verdi	2,0	3,0
	Høyeste verdi	4,8	4,1
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,6
	Utvalg	27	31

Forventet årslønnsvekst for inneværende år samlet sett i utvalget er uendret sammenlignet med forrige kvartal og ligger i 3. kvartal fortsatt på 3,6 prosent.

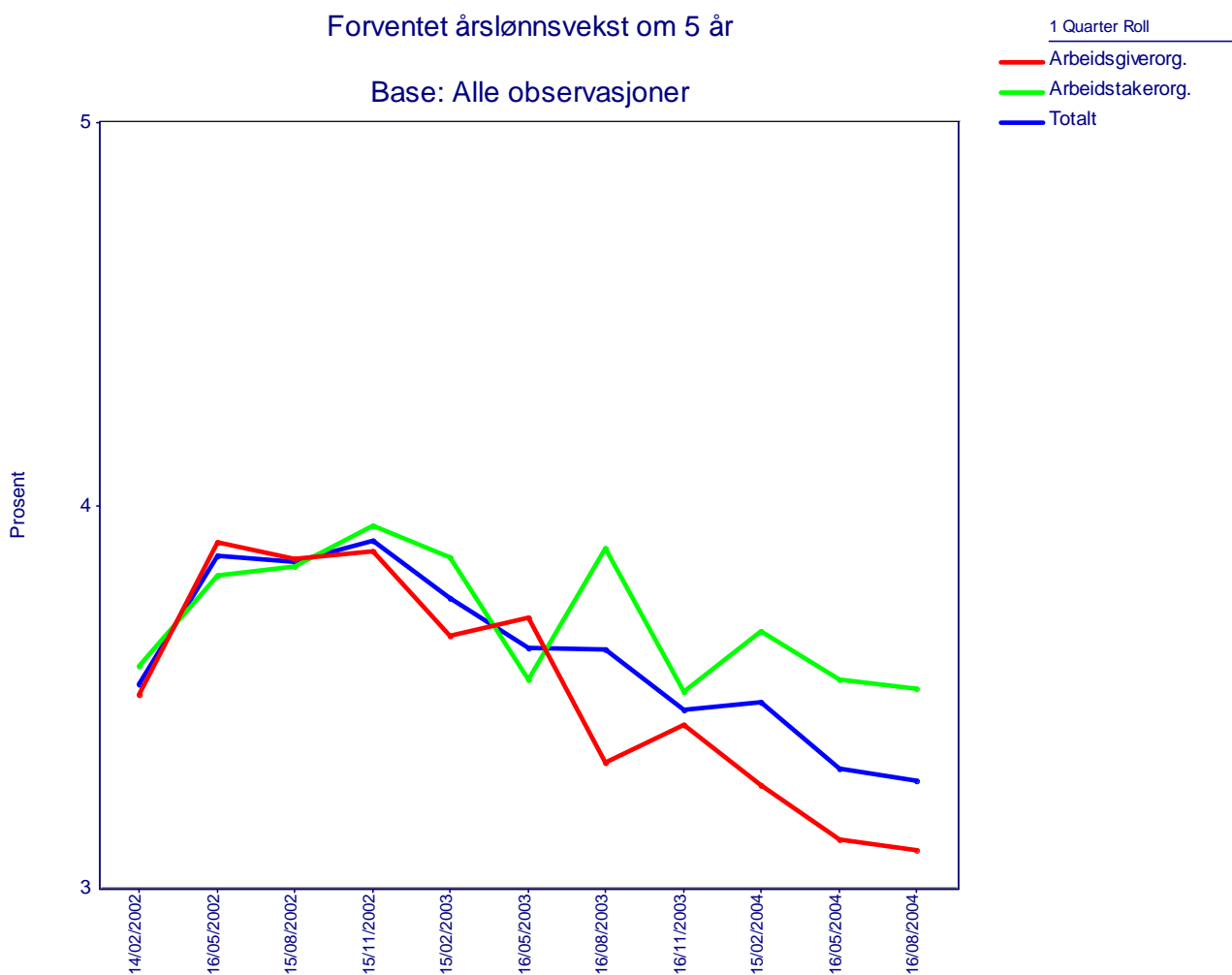
12. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2005?

Forventet årslønnsvekst for 2005			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,2
	Laveste verdi	2,0	2,4
	Høyeste verdi	3,8	4,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,5	3,4
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	4,5	4,1
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,3	3,3
	Utvalg	26	31

Arbeidslivsorganisasjonenes samlede forventninger til årslønnsveksten for neste år er uendret sammenlignet med forrige kvartal og ligger i 3. kvartal fortsatt på 3,3 prosent.

13. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

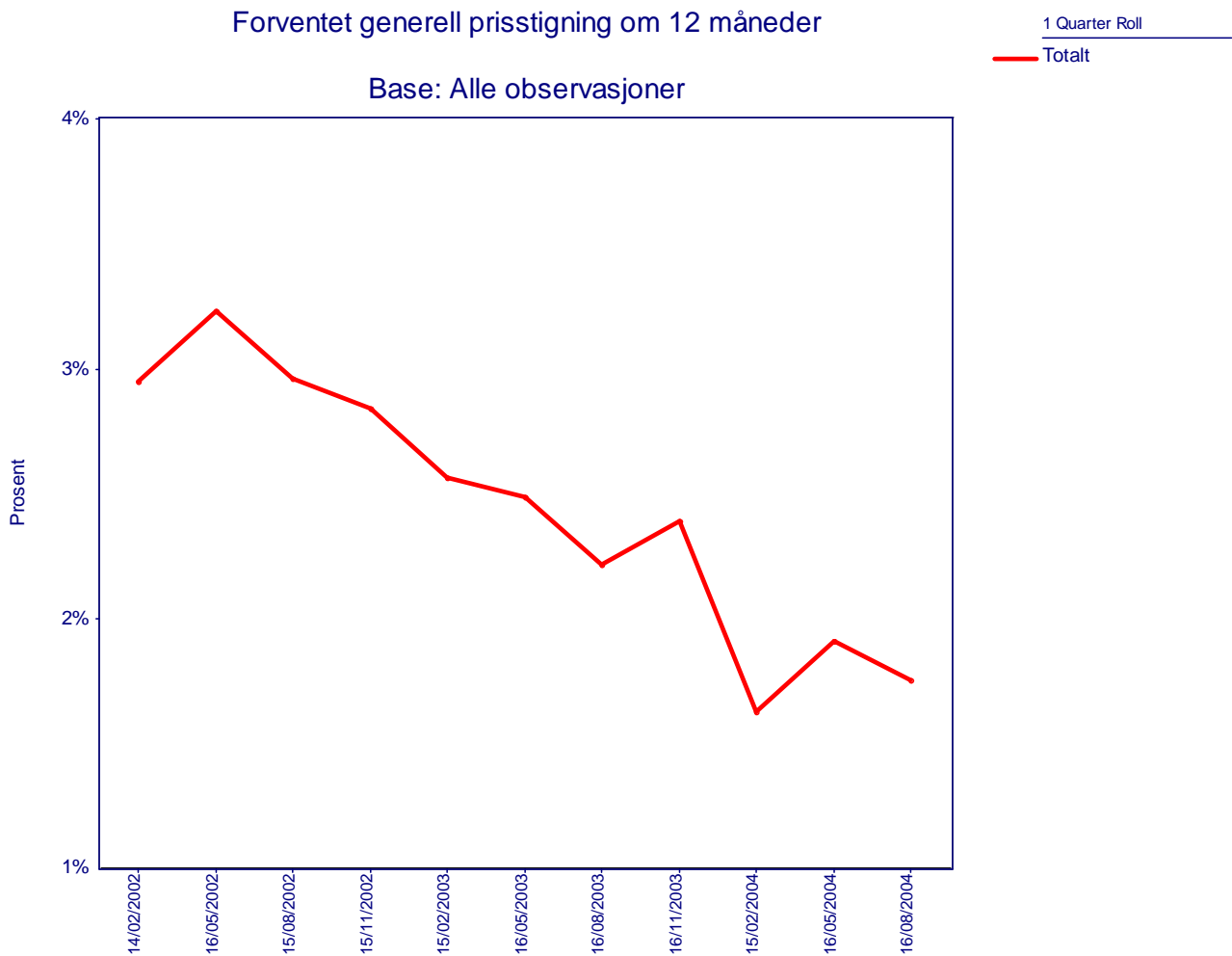

Forventet årslønnsvekst om 5 år			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Arbeidsgiverorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	3,1	3,1
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	4,5	4,5
Arbeidstakerorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	3,5	3,5
	Laveste verdi	2,0	3,0
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,3	3,3
	Utvalg	25	30

Arbeidslivsorganisasjonenes samlede forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) er uendret sammenlignet med forrige kvartal og ligger i 3. kvartal fortsatt på 3,3 prosent.

Næringslivslederne:

14. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?

Forventet generell prisstigning om 12 mnd		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
		Totalt	Gjennomsnittlig verdi
	Utvalg	267	266

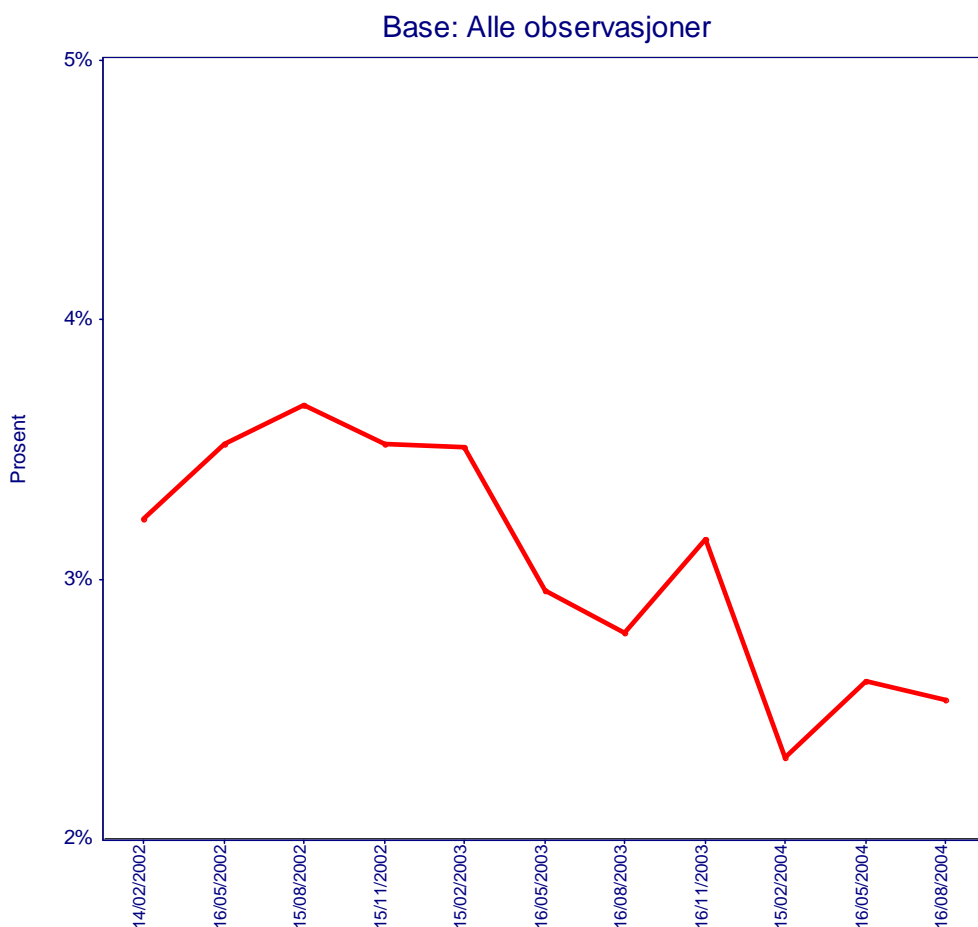
Næringslivsledernes forventninger til den generelle prisstigningen om 12 måneder ble justert ned i 3. kvartal med 0,1 prosentpoeng. Samlet sett tror nå næringslivslederne at prisstigningen om 12 måneder blir 1,8 prosent.

15. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?

Forventet generell prisstigning om 2 år

1 Quarter Roll

— Totalt

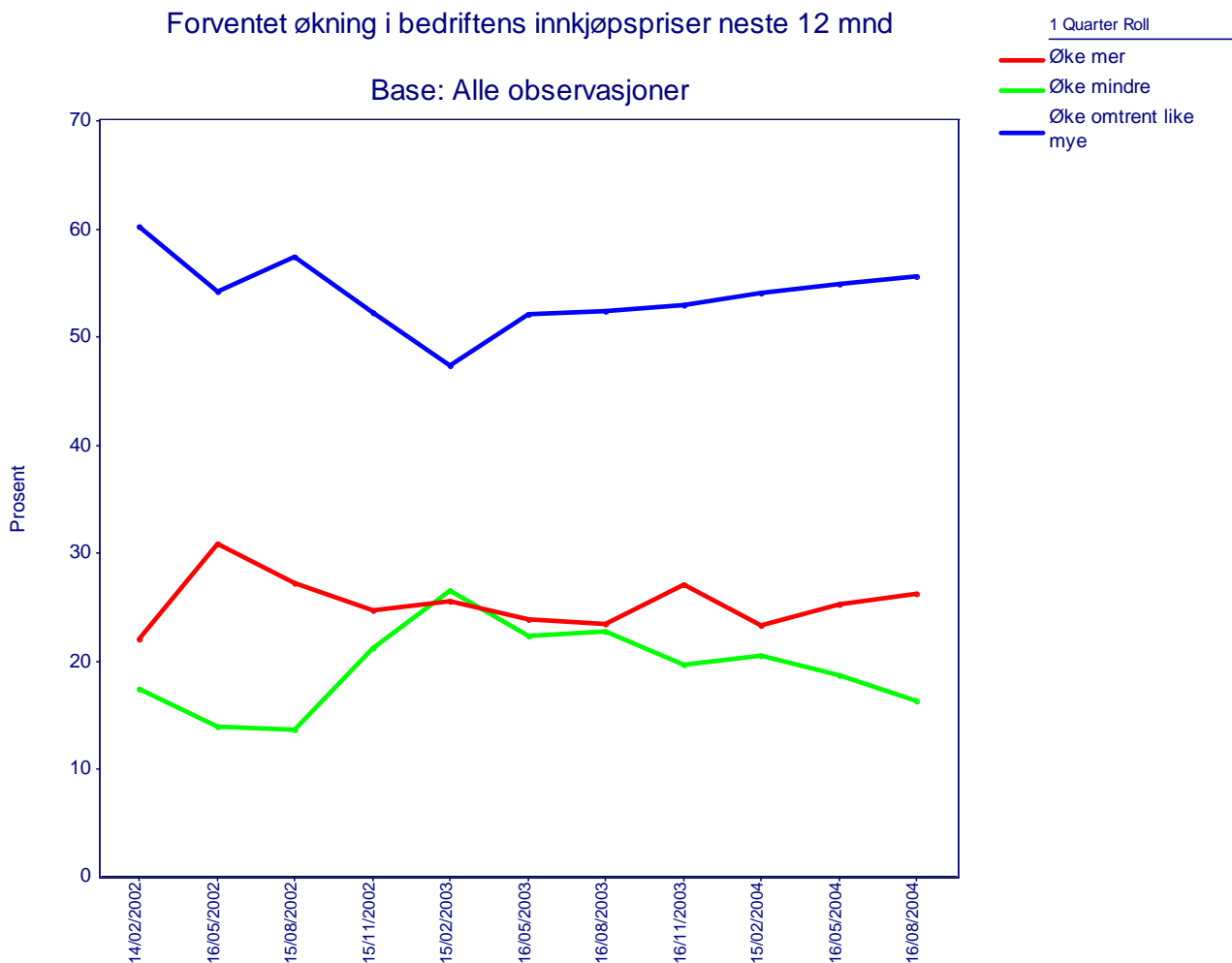

Forventet generell prisstigning om 2 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
		Totalt	Gjennomsnittlig verdi
	Utvalg	264	262

Forventningene til prisstigningen om 2 år ble justert ned med 0,1 prosentpoeng, fra 2,6 prosent i 2. kvartal til 2,5 prosent i 3. kvartal.

Med dette forventer næringslivslederne 0,7 prosentpoeng lavere prisvekst på kort sikt (1 år), enn prisveksten på litt lengre sikt (2 år). Avstanden er den samme som i forrige kvartal.

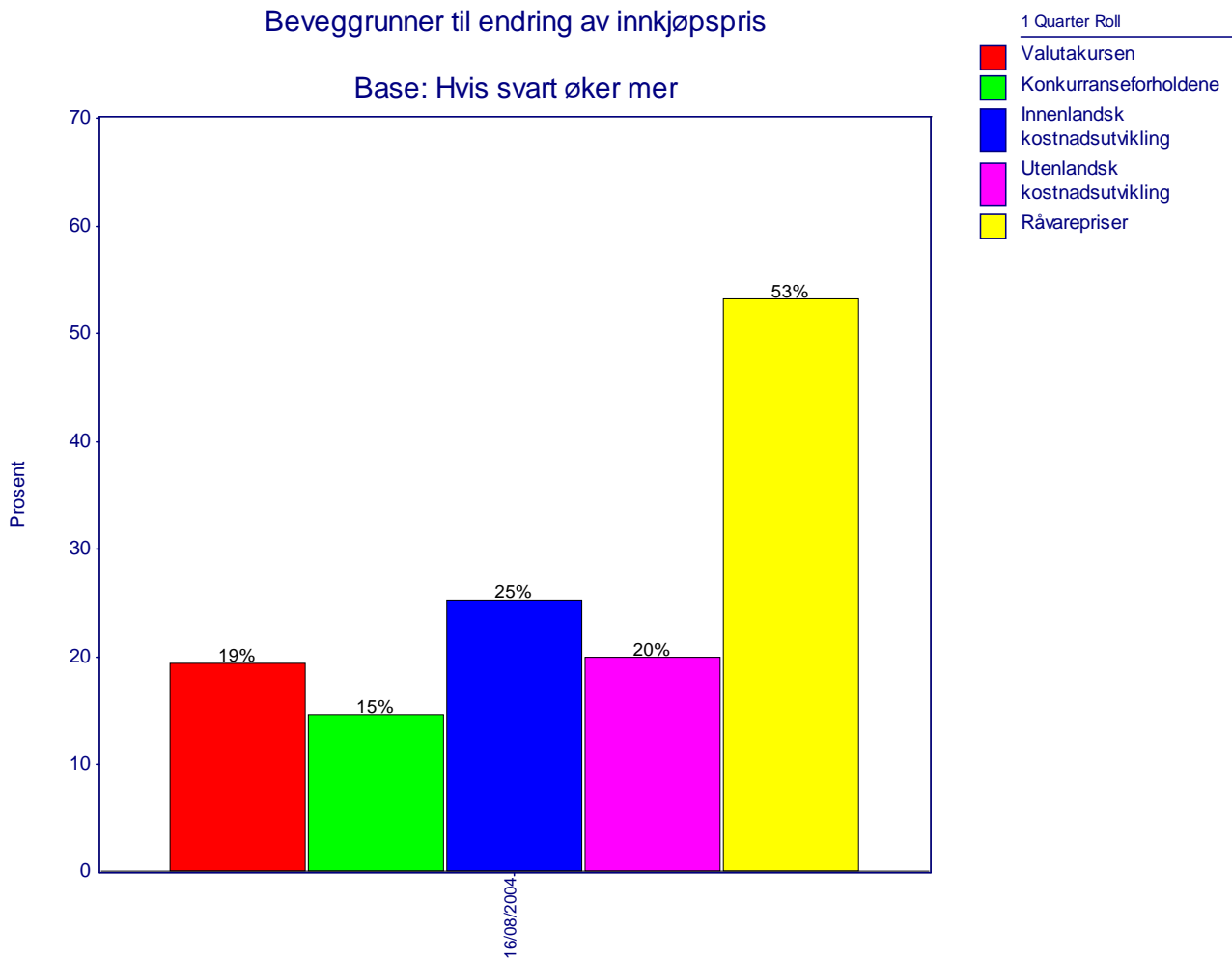
16a. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd			
			2.kvartal 2004
			3.kvartal 2004
Øke mer	Prosentandel	25,2	26,3
Øke mindre	Prosentandel	18,8	16,4
Øke omtrent like mye	Prosentandel	54,9	55,6
	Utvalg	300	300

Ingen vesentlige endringer. Andelen næringslivsledere som forventer at innkjøpsprisene vil øke omtrent like mye som i siste 12 måneders periode holder seg stabil i overkant av 50 prosent og er i 3. kvartal på 55,6 prosent. Andelen som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer gikk samtidig marginalt opp, fra 25,2 prosent til 26,3 prosent.

16b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

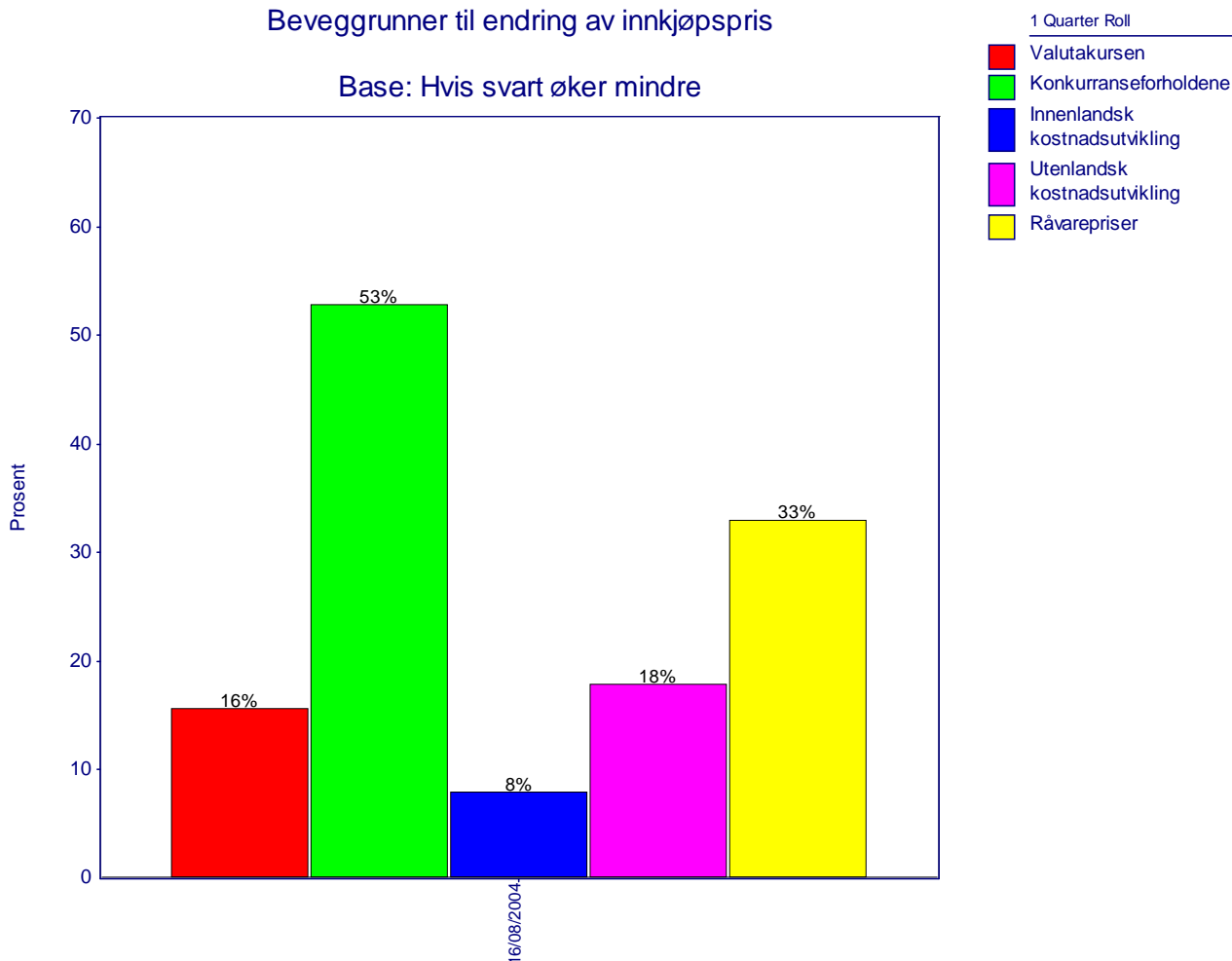

Beveggrunner til endring av innkjøpspris		
		3.kvartal 2004
Valutakursen	Prosentandel	19,3
Konkurransforholdene	Prosentandel	14,5
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	25,3
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	19,9
Råvarepriser	Prosentandel	53,2
	Utvalg	79

Råvarepriser er i 3. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (53,2%) blant lederne som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som innenlandsk kostnadsutvikling (25,3%) og utenlandsk kostnadsutvikling (19,9%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i innkjøpspriser.

16b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

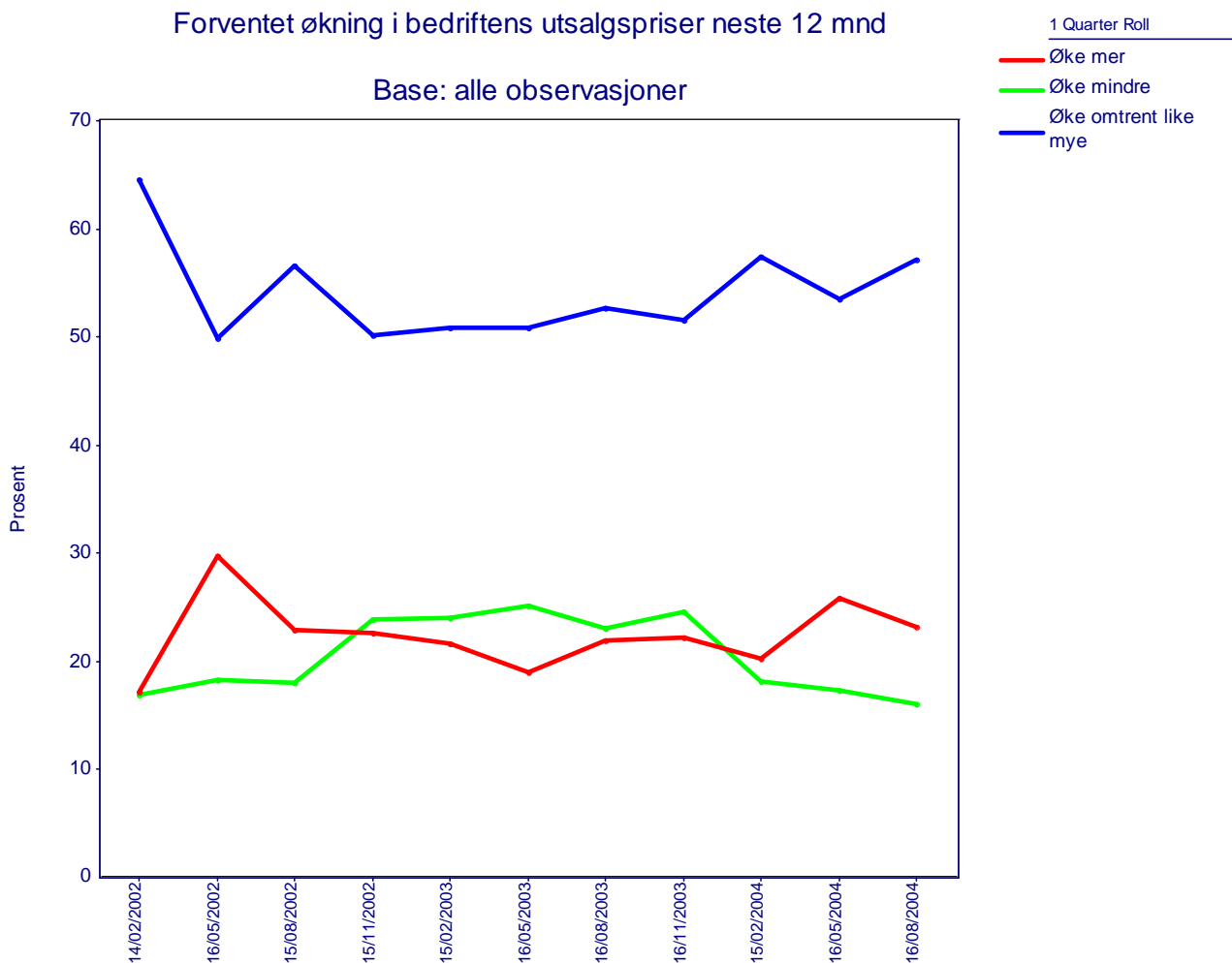
Beveggrunner til endring av innkjøpspris

Beveggrunner til endring av innkjøpspris		
		3.kvartal 2004
Valutakursen	Prosentandel	15,5
Konkurransforholdene	Prosentandel	52,8
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	7,8
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	17,7
Råvarepriser	Prosentandel	32,8
	Utvalg	49

Konkurransforholdene er i 3. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (52,8%) blant lederne som forventer at innkjøpsprisene vil øke mindre de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som råvarepriser (32,8%) og utenlandsk kostnadsutvikling (17,7%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i innkjøpspriser.

17a. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

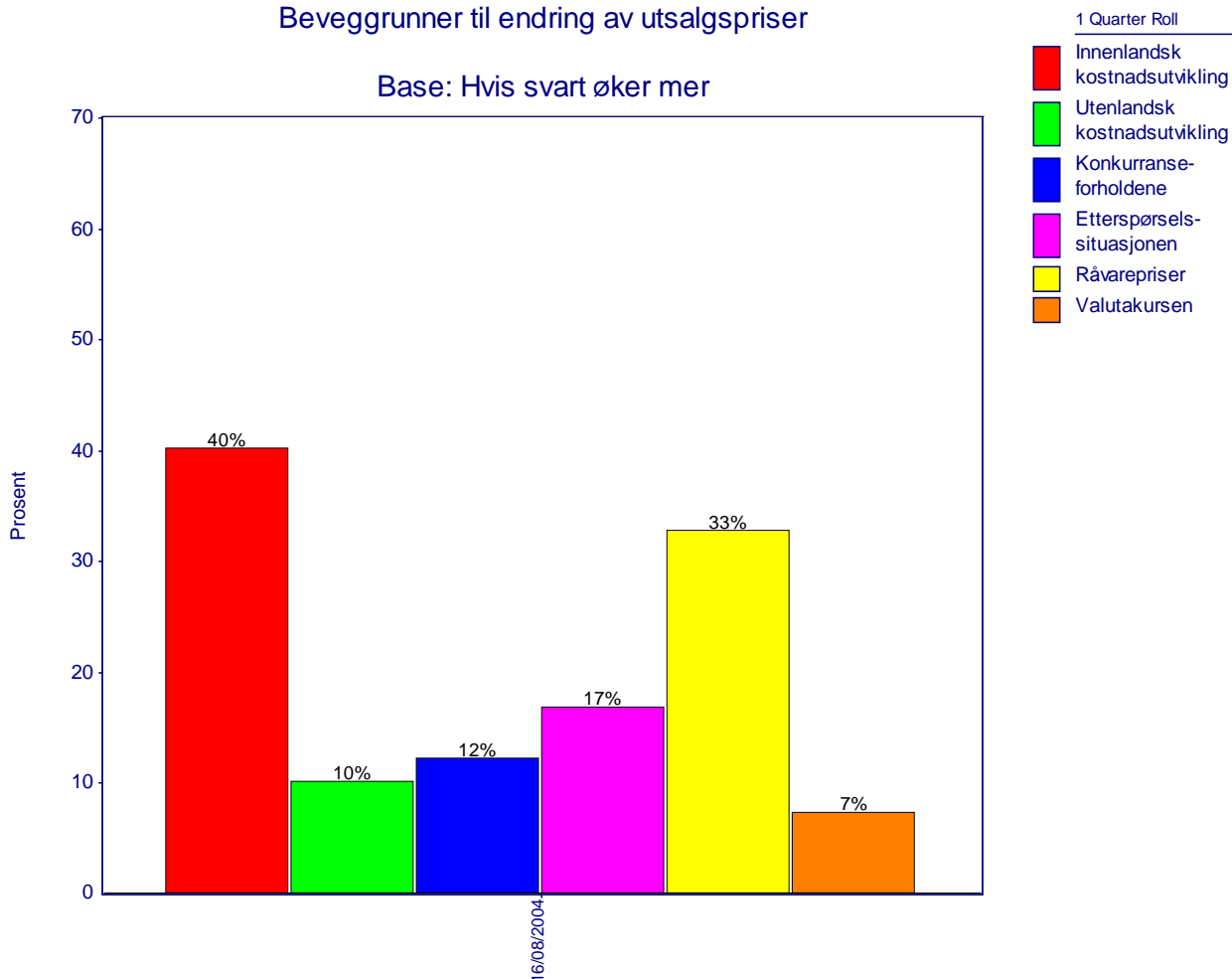

Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Øke mer	Prosentandel	25,9	23,1
Øke mindre	Prosentandel	17,3	16,1
Øke omtrent like mye	Prosentandel	53,6	57,2
	Utvalg	300	300

Ingen vesentlige endringer. Andelen i 3. kvartal som forventer at utsalgsprisene skal øke omtrent like mye som i siste 12 måneders periode gikk noe opp, fra 53,6 prosent i 2. kvartal til 57,2 prosent i 3. kvartal. Samtidig gikk andelen næringslivsledere som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer noe ned, fra 25,9 prosent til 23,1 prosent.

17b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

Beveggrunner til endring av utsalgspriser

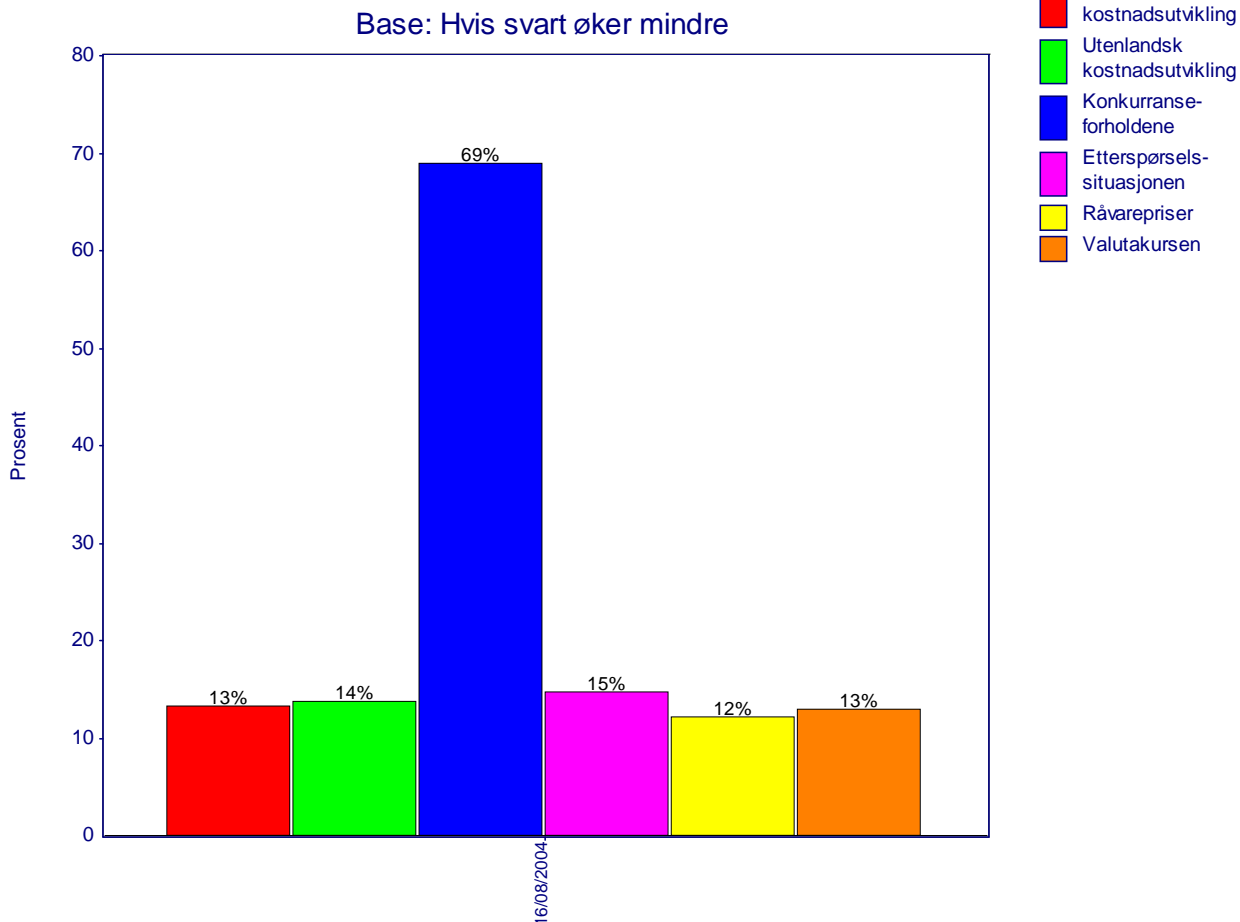
Beveggrunner til endring av utsalgspriser		
		3.kvartal 2004
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	40,2
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	10,0
Konkurransforholdene	Prosentandel	12,2
Etterspørselssituasjonen	Prosentandel	16,8
Råvarepriser	Prosentandel	32,8
Valutakursen	Prosentandel	7,3
	Utvalg	69

Innenlandsk kostnadsutvikling er i 3. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (40,2%) blant lederne som forventer at utsalgsprisene vil øke mer de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som råvarepriser (32,8%) og etterspørselssituasjonen (16,8%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i utsalgsprisene.

17b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

Beveggrunner til endring av utsalgspriser

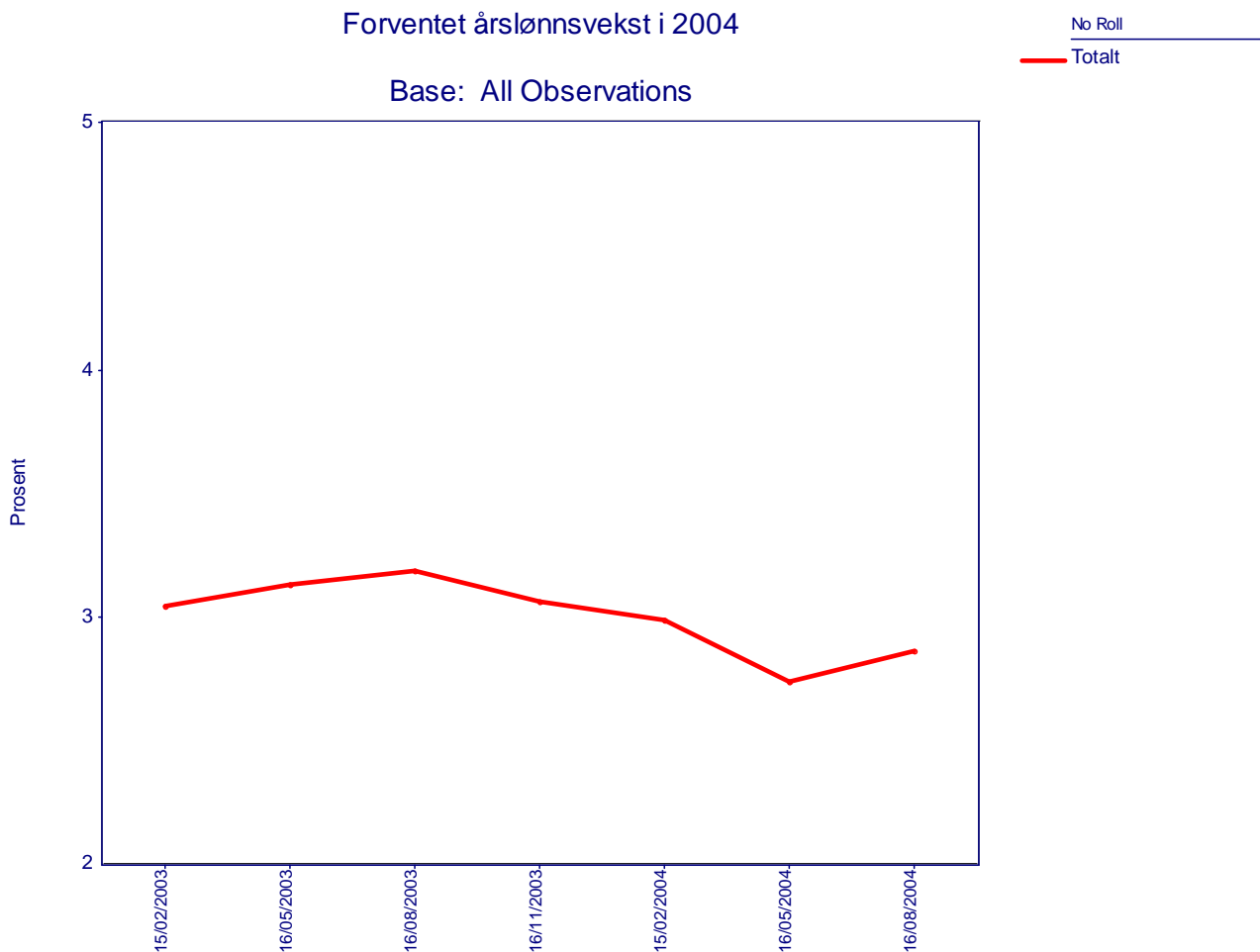
1 Quarter Roll

Beveggrunner til endring av utsalgspris		
		3.kvartal 2004
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	13,3
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	13,7
Konkurransforholdene	Prosentandel	68,9
Etterspørselssituasjonen	Prosentandel	14,7
Råvarepriser	Prosentandel	12,1
Valutakursen	Prosentandel	12,9
	Utvalg	48

Konkurransforholdene er i 3. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (68,9%) blant lederne som forventer at utsalgsprisene vil øke mindre de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som etterspørselssituasjonen (14,7%) og utenlandsk kostnadsutvikling (13,7%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i utsalgsprisene.

18. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2004?

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift i 2004			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,9
	Utvalg	294	290

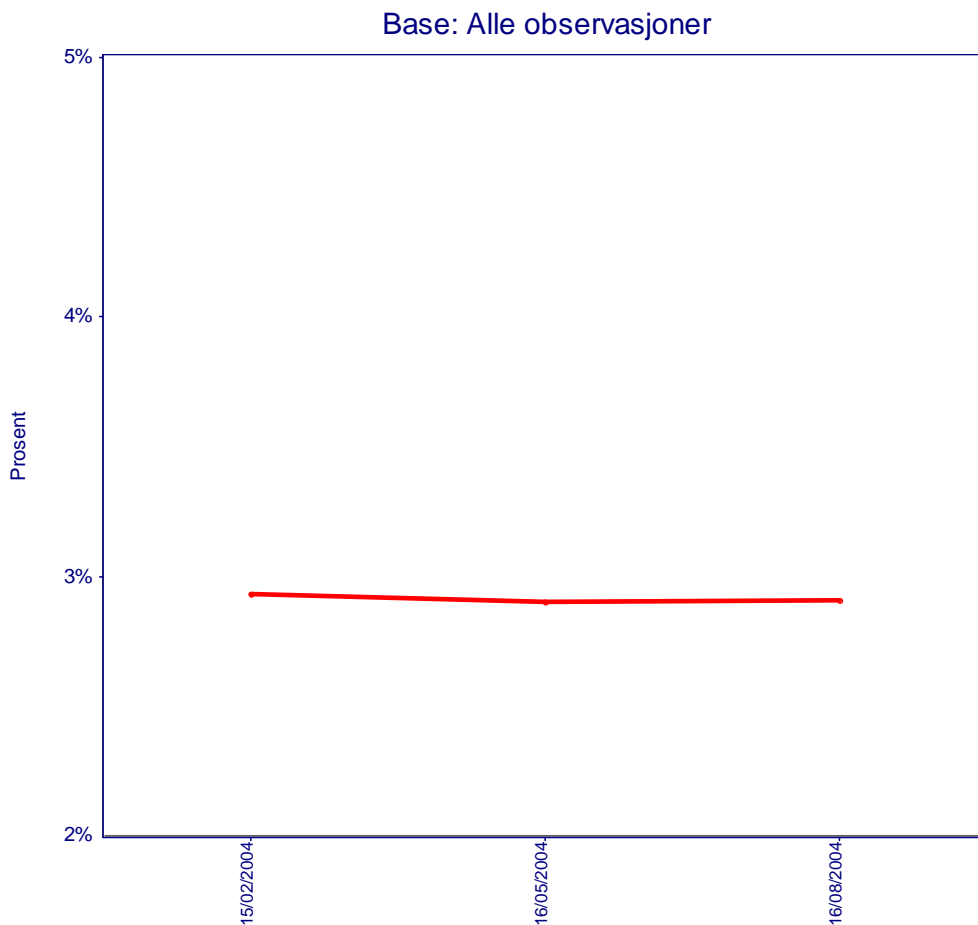
Næringslivsledernes estimat for lønnsvekst (i egen bedrift) i 2004 økte med 0,2 prosentpoeng i 3. kvartal, opp til 2,9 prosent.

19. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2005?

Forventet årslønnsvekst i 2005

1 Quarter Roll

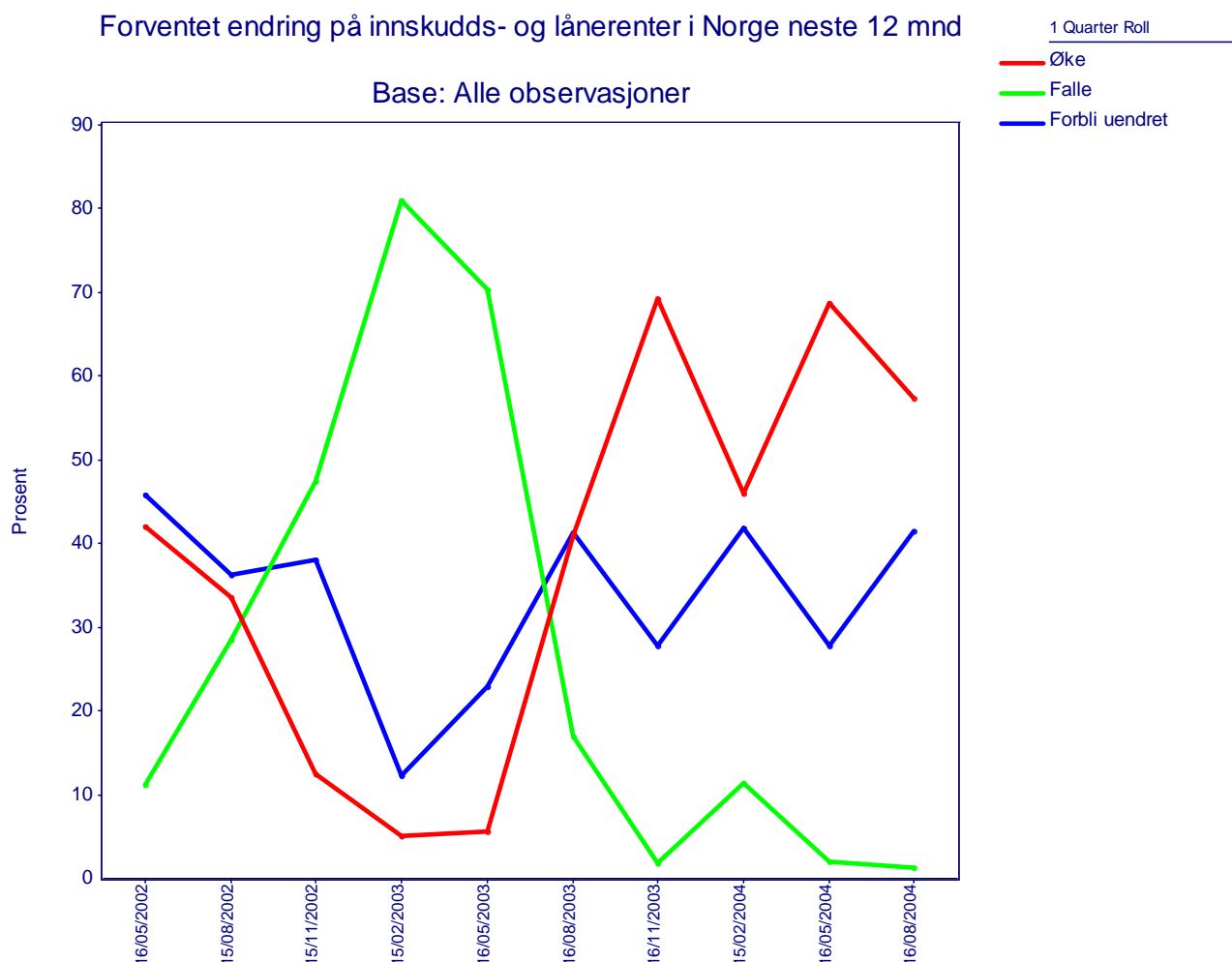
— Totalt

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift 2005			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9
	Utvalg	283	286

Næringslivsledernes samlede forventninger til årslønnsveksten for 2005 er uendret sammenlignet med 2. kvartal og ligger stabilt på 2,9 prosent i 3. kvartal.

20. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter i Norge vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet endring på innskudds- og lånerenter i Norge neste 12 mnd		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Øke	Prosentandel	68,6	57,3
Falle	Prosentandel	2,1	1,3
Forbli uendret	Prosentandel	27,8	41,4
	Utvalg	300	300

Vi ser signifikante endringer i næringslivsledernes forventninger til innskudds- og lånerentene i Norge neste 12 måneder i 3. kvartal. Andelen som forventer økning i rentene falt signifikant med 11,3 prosentpoeng, fra 68,6 prosent i 2. kvartal til 57,3 prosent i 3. kvartal. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret økte signifikant med 13,6 prosentpoeng, fra 27,8 prosent i 2. kvartal til 41,4 prosent i 3. kvartal. Samtidig er det nesten ingen som forventer at rentene skal falle. Andelen gikk marginalt ned fra 2,1 prosent til 1,3 prosent.

Næringslivslederne er samtidig blitt bedt om å rangere rentens betydning for investeringsbeslutninger. På en skala fra 1 til 10, der 1 betyr svært lite og 10 betyr svært mye, rangerer lederne rentens betydning til 4,5 skalapoeng i 3. kvartal, opp 0,1 prosentpoeng fra 2. kvartal.

21. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?

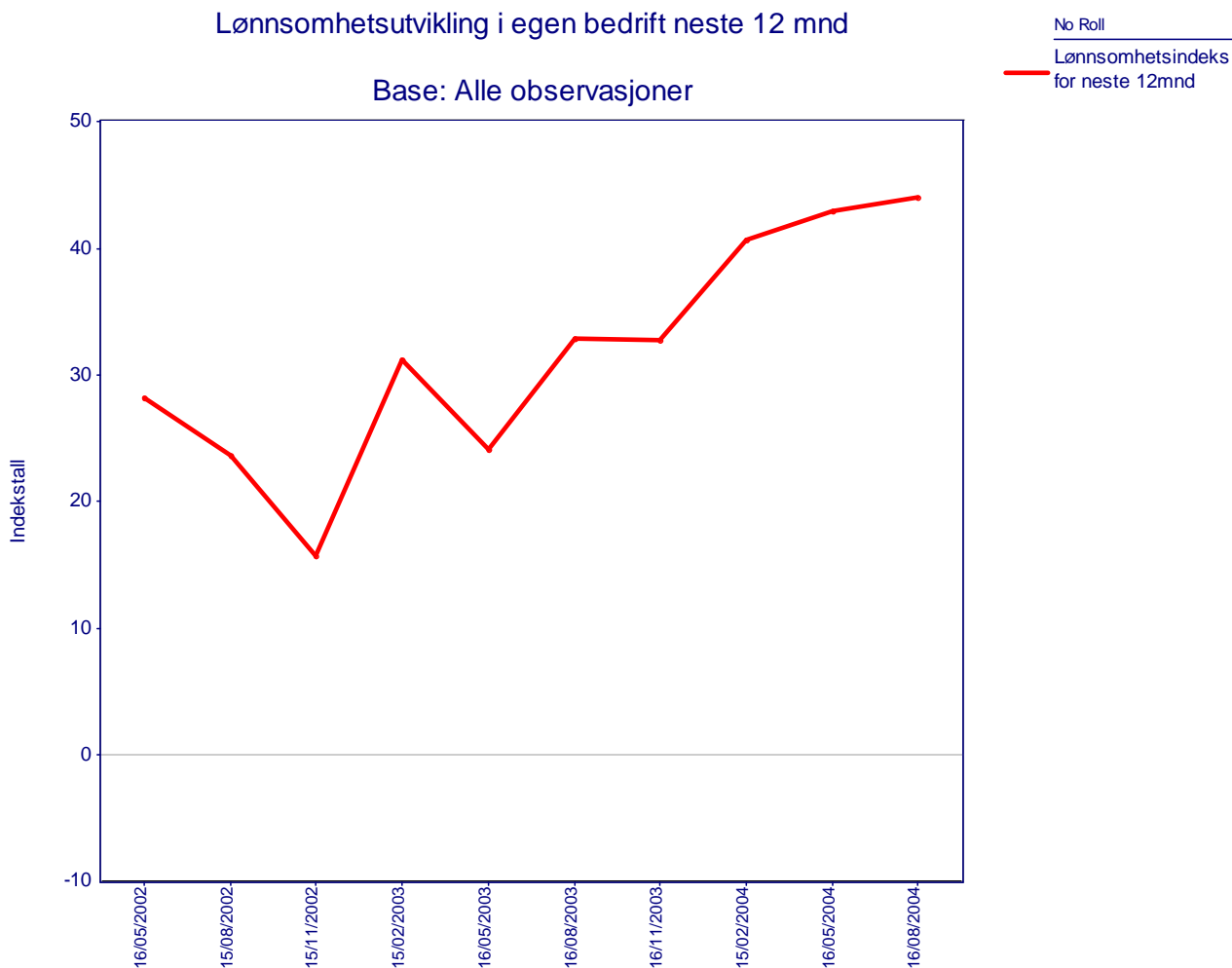

Indeksen angir differensen mellom andelen med svaret ”bedret lønnsomhet” og andelen ”svekket lønnsomhet”

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt		27,0	32,8
	Utvalg	299	299

Lønnsomhetsindeksen for siste 12 måneder i 3. kvartal økte med 5,8 indekspoeng, opp til 32,8 poeng og har ikke vært så høy siden vi startet målingene i mai 2002.

22. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?

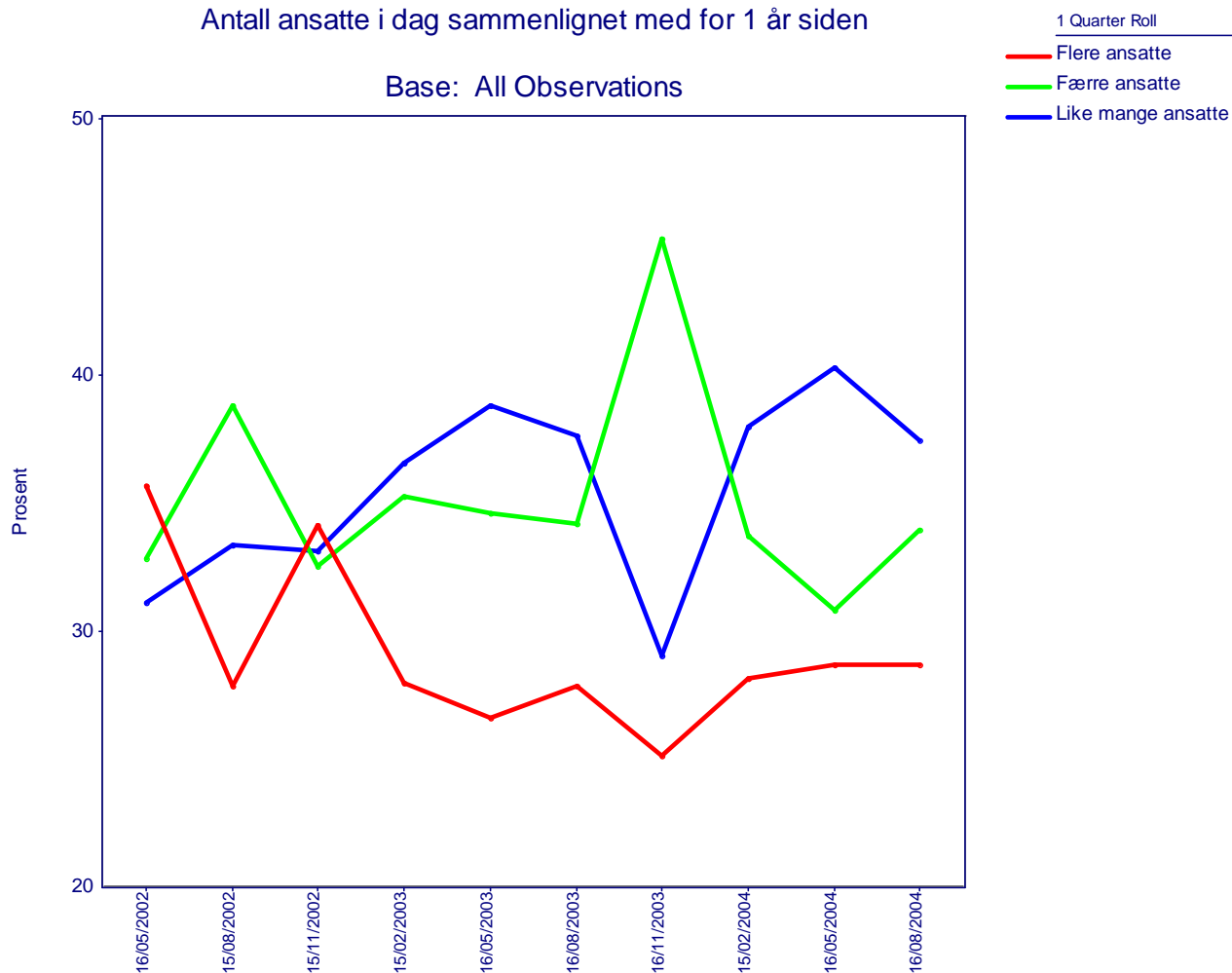
Indeksen angir differensen mellom andelen med svaret ”bedret lønnsomhet” og andelen ”svekket lønnsomhet”

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt		43,0	44,0
Utvalg		299	297

Lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder i 3. kvartal økte med 1,0 indekspoeng, opp til 44,0 poeng og har ikke vært så høy siden vi startet målingene i mai 2002.

23. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?

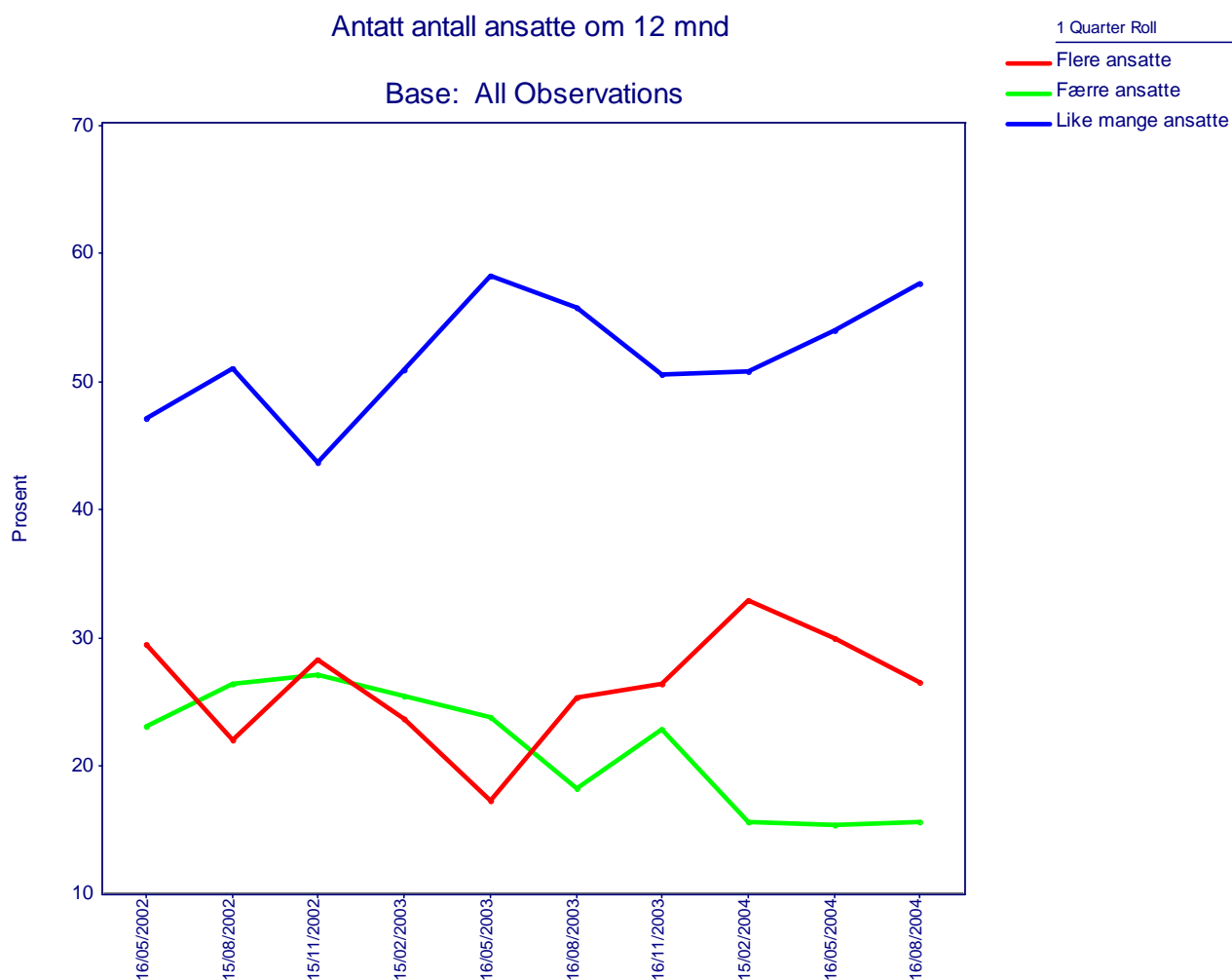
Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden

Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Flere ansatte	Prosentandel	28,7	28,6
Færre ansatte	Prosentandel	30,8	33,9
Like mange ansatte	Prosentandel	40,3	37,4
	Utvalg	300	300

Et flertall av næringslivslederne oppgir fortsatt at bedriften i dag har like mange ansatte som for 12 måneder, selv om andelen her ble justert ned med 2,9 prosentpoeng i 3. kvartal til 37,4 prosent. Samtidig registrerer vi at andelen næringslivsledere som oppgir å ha færre ansatte i dag enn hva de hadde for 12 måneder siden ble justert opp med 3,1 prosentpoeng til 33,9 prosent.

24. Tror du bedriften om 12 mnd. vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

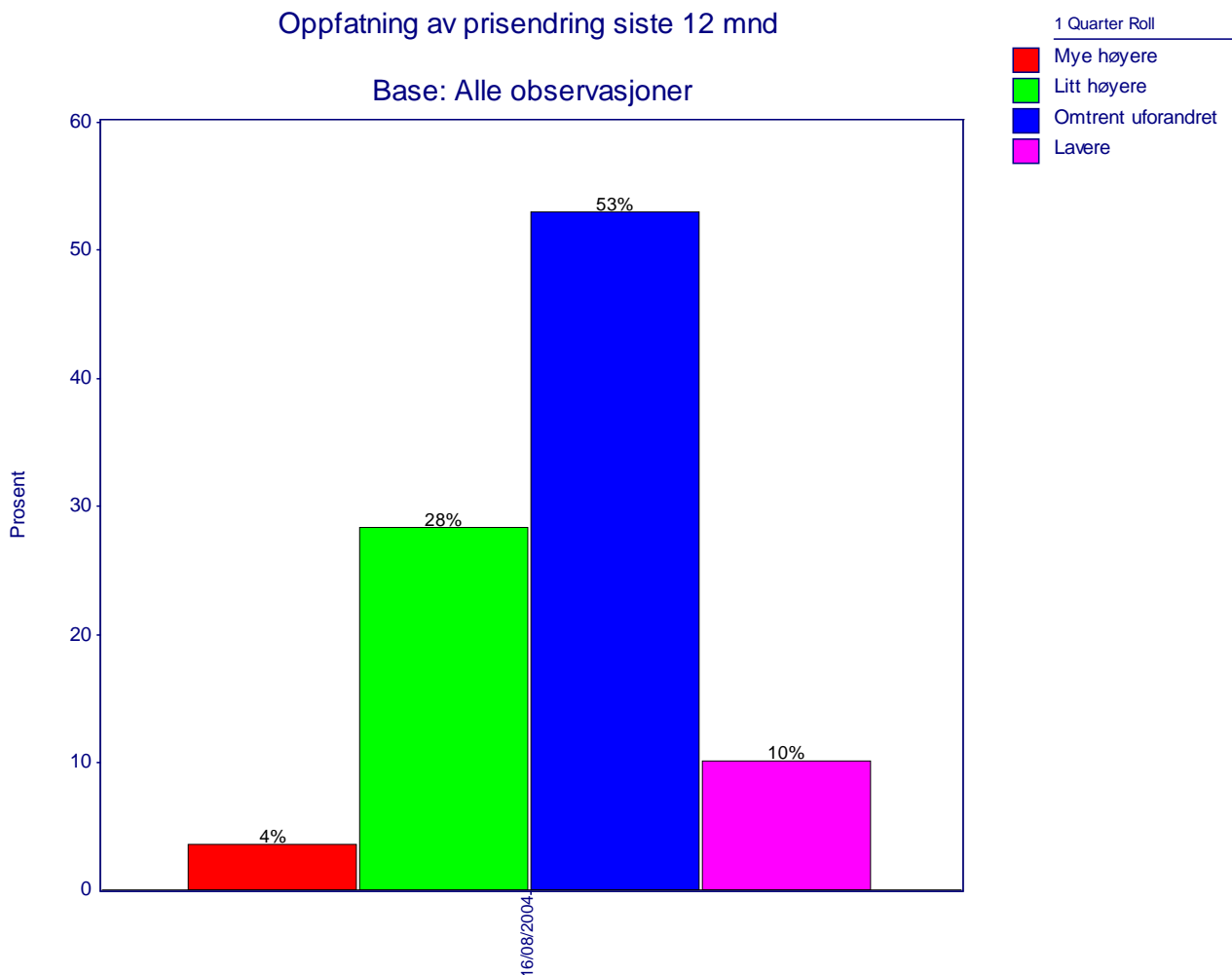

Antatt antall ansatte om 12 mnd		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Flere ansatte	Prosentandel	30,0	26,5
Færre ansatte	Prosentandel	15,4	15,6
Like mange ansatte	Prosentandel	53,9	57,6
	Utvalg	300	300

Et flertall av næringslivslederne forventer fortsatt å ha like mange ansatte i bedriften om 12 måneder som det de har i dag, og estimatet her ble justert opp med 3,7 prosentpoeng i 3. kvartal til 57,6 prosent. Samtidig registrerer vi at andelen næringslivslederne som forventer å ha flere ansatte i bedriften om 12 måneder enn hva de har i dag ble justert ned med 3,5 prosentpoeng til 26,5 prosent.

Husholdningene:

25a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd		
		3.kvartal 2004
Mye høyere	Prosentandel	3,5
Litt høyere	Prosentandel	28,3
Omtrent uforandret	Prosentandel	52,9
Lavere	Prosentandel	10,0
	Utvalg	1015

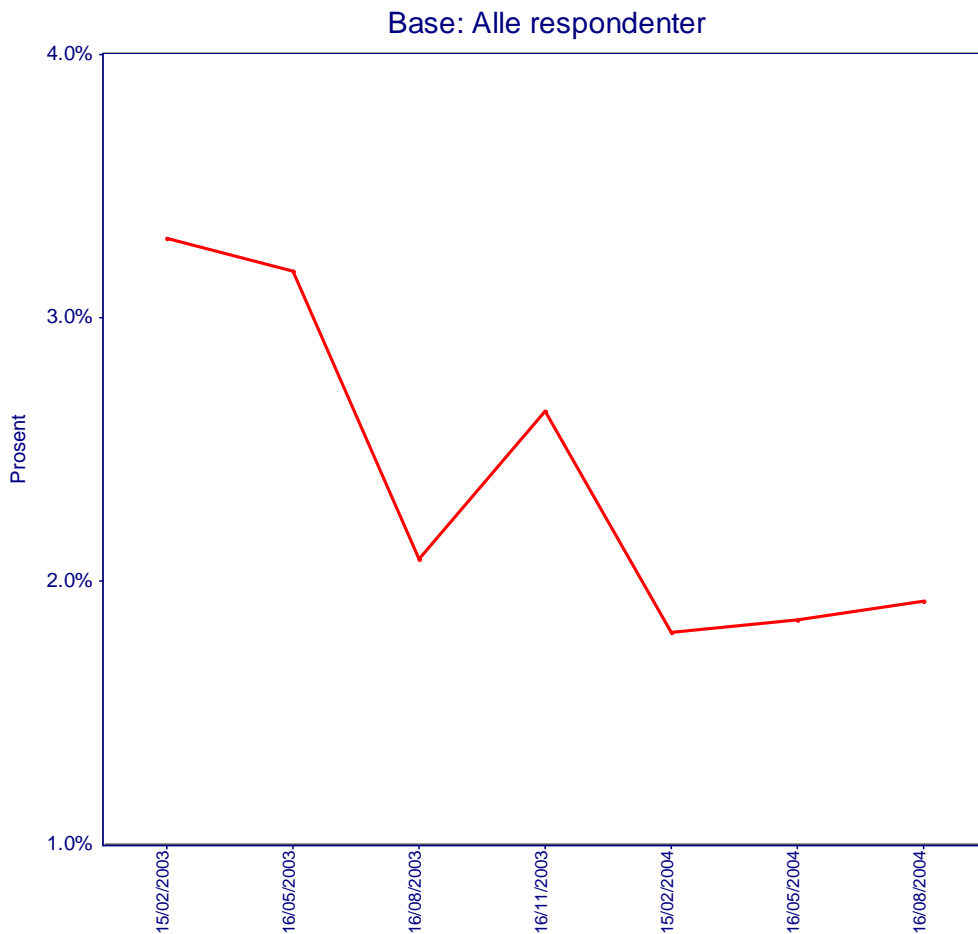
En klart flertall på 52,9 prosent av husholdningene synes i 3. kvartal at prisene på varer og tjenester er omtrent uforandret sammenliknet med prisene for et år siden. 28,3 prosent synes samtidig at prisene på varer og tjenester er litt høyere i dag enn hva de var for 12 måneder siden.

25b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent

1 Quarter Roll

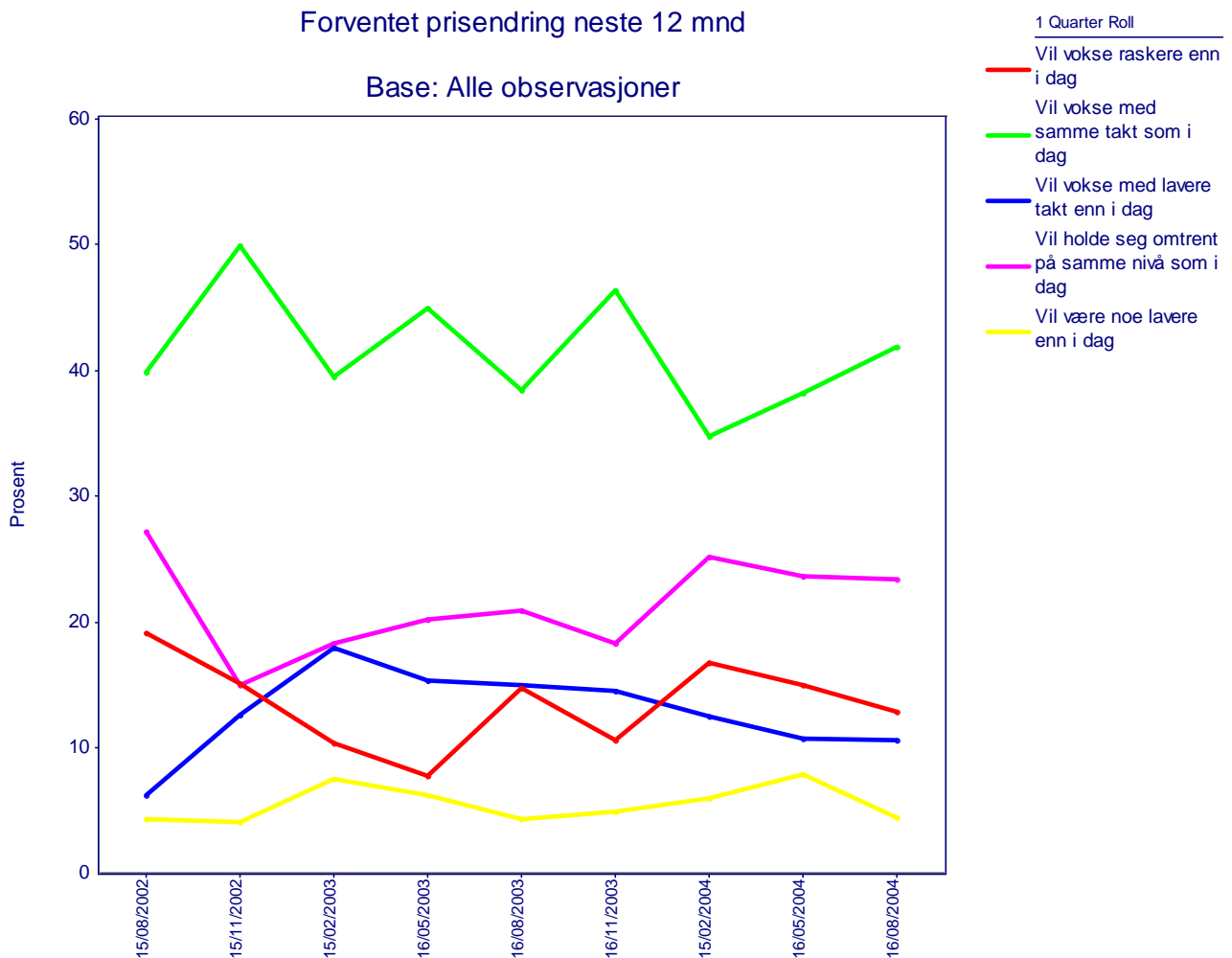
— Totalt

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	1,9	1,9
	Utvalg	645	663

Vi ser i 3. kvartal at den gjennomsnittelige verdien for oppfattet prisendring i prosent siste 12 måneder blant husholdningene holder seg stabil. Verdien er som i forrige kvartal på 1,9 prosent.

26a. Tror du i løpet av de neste 12 månedene at prisene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?

Forventet prisendring neste 12 mnd			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Vil vokse raskere enn i dag	Prosentandel	15,0	12,9
Vil vokse med samme takt som i dag	Prosentandel	38,2	41,9
Vil vokse med lavere takt enn i dag	Prosentandel	10,7	10,6
Vil holde seg omtrent på samme nivå	Prosentandel	23,7	23,4
Vil være noe lavere enn i dag	Prosentandel	7,8	4,4
	Utvalg	1004	1015

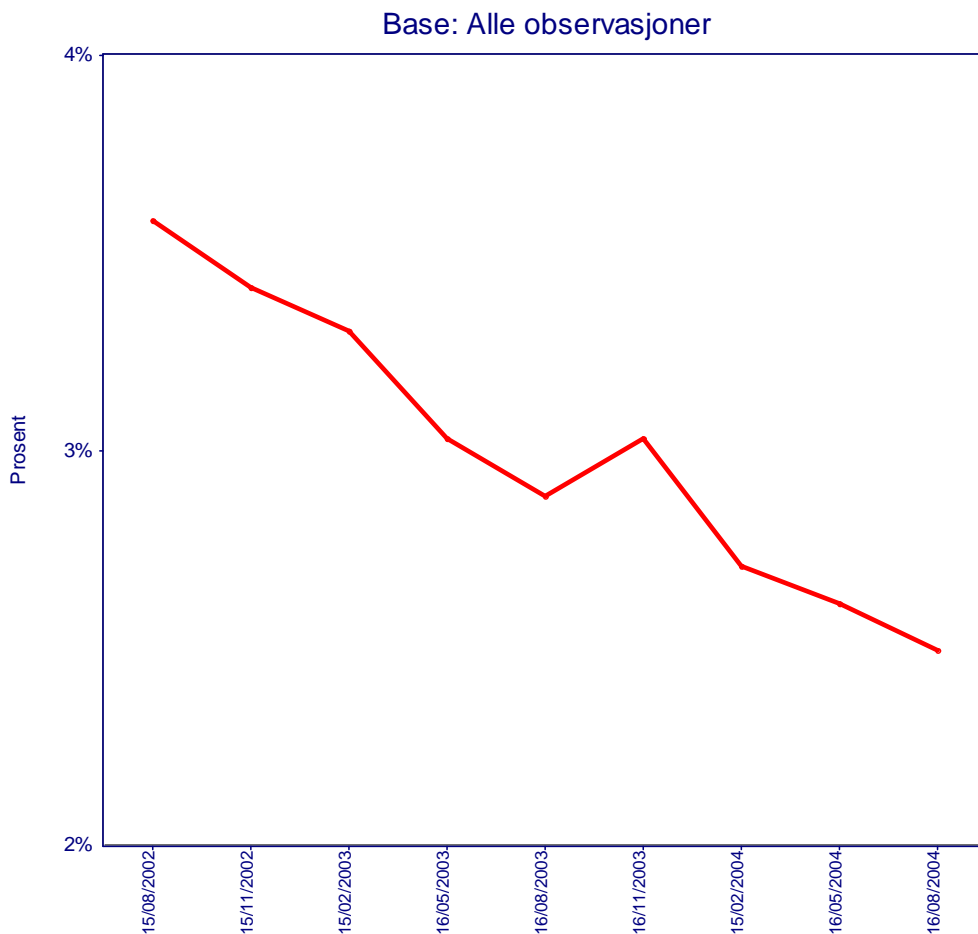
Et fortsatt flertall på 41,9 prosent av husholdningene forventer i 3. kvartal at prisene på varer og tjenester i Norge skal vokse med samme takt de neste 12 månedene som i dag. Dette er en økning på 3,7 prosentpoeng sammenlignet med 2. kvartal. Samtidig ser vi at andelen som forventer at prisene vil holde seg omtrent på samme nivå som i dag ble justert marginalt ned med 0,3 prosentpoeng til 23,4 prosent. Andelen som forventer at prisene vil være noe lavere enn i dag gikk signifikant ned med 3,4 prosentpoeng til 4,4 prosent.

26b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent

1 Quarter Roll

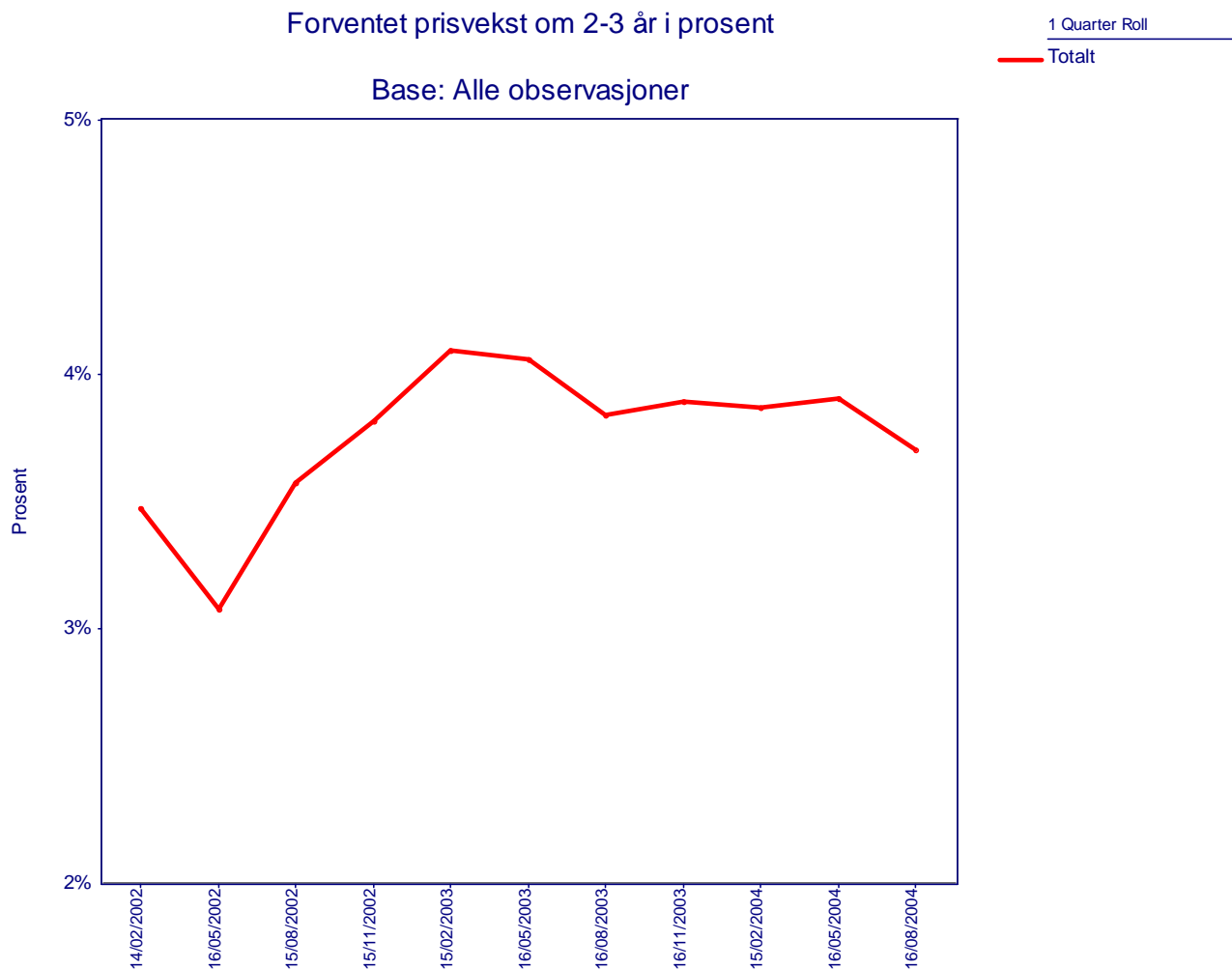
— Totalt

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,5
	Utvalg	731	725

Den gjennomsnittlige verdien for forventet prisendring i prosent neste 12 måneder blant husholdningene falt med 0,1 prosentpoeng, fra 2,6 prosent i 2. kvartal til 2,5 prosent i 3. kvartal.

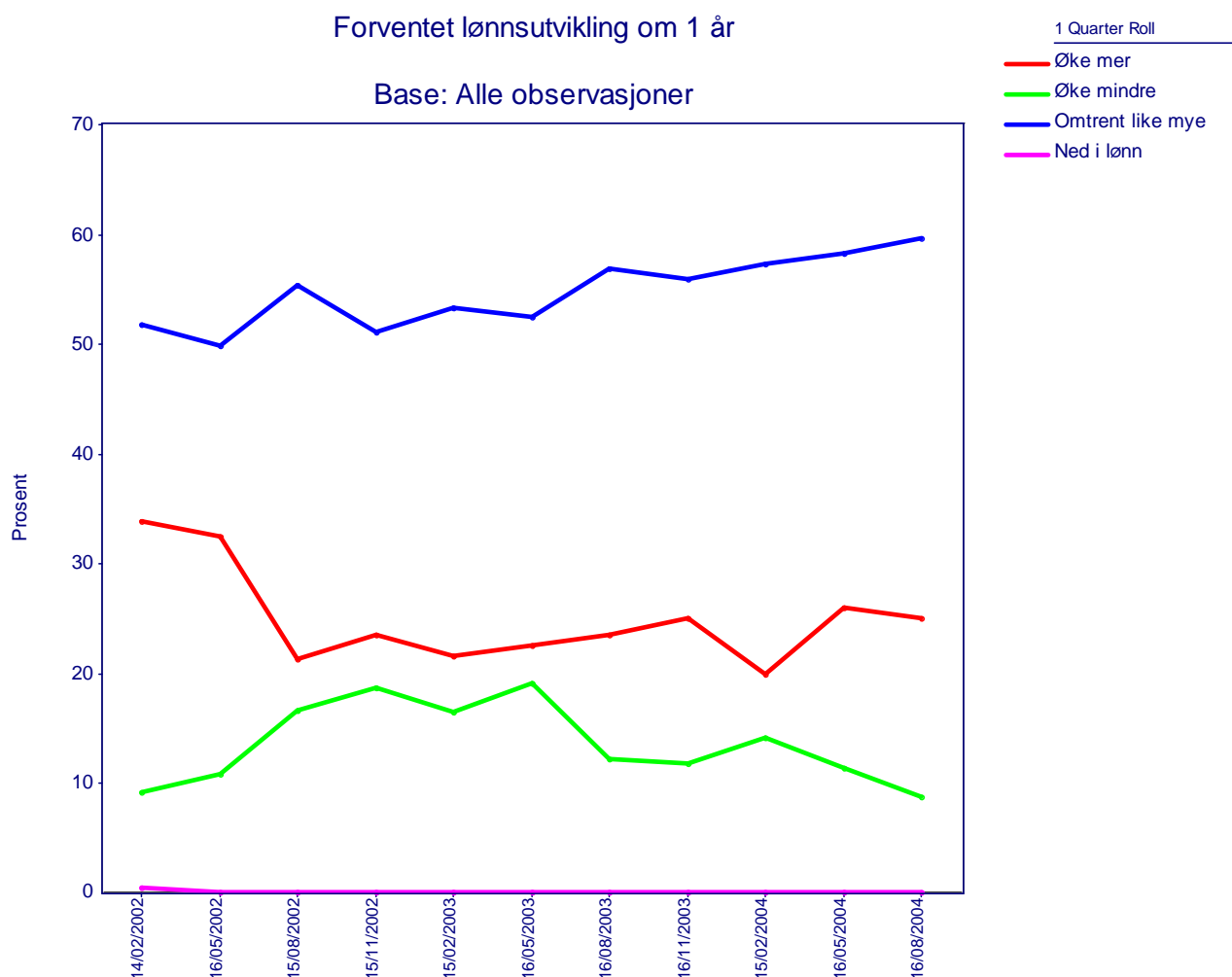
27. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?

Forventet prisvekst om 2-3 år i prosent		
	2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,9
		3,7
	Utvalg	613
		612

Gjennomsnittelig forventet årlig prisvekst om 2-3 år ble justert ned med 0,2 prosentpoeng til 3,7 prosent i 3. kvartal.

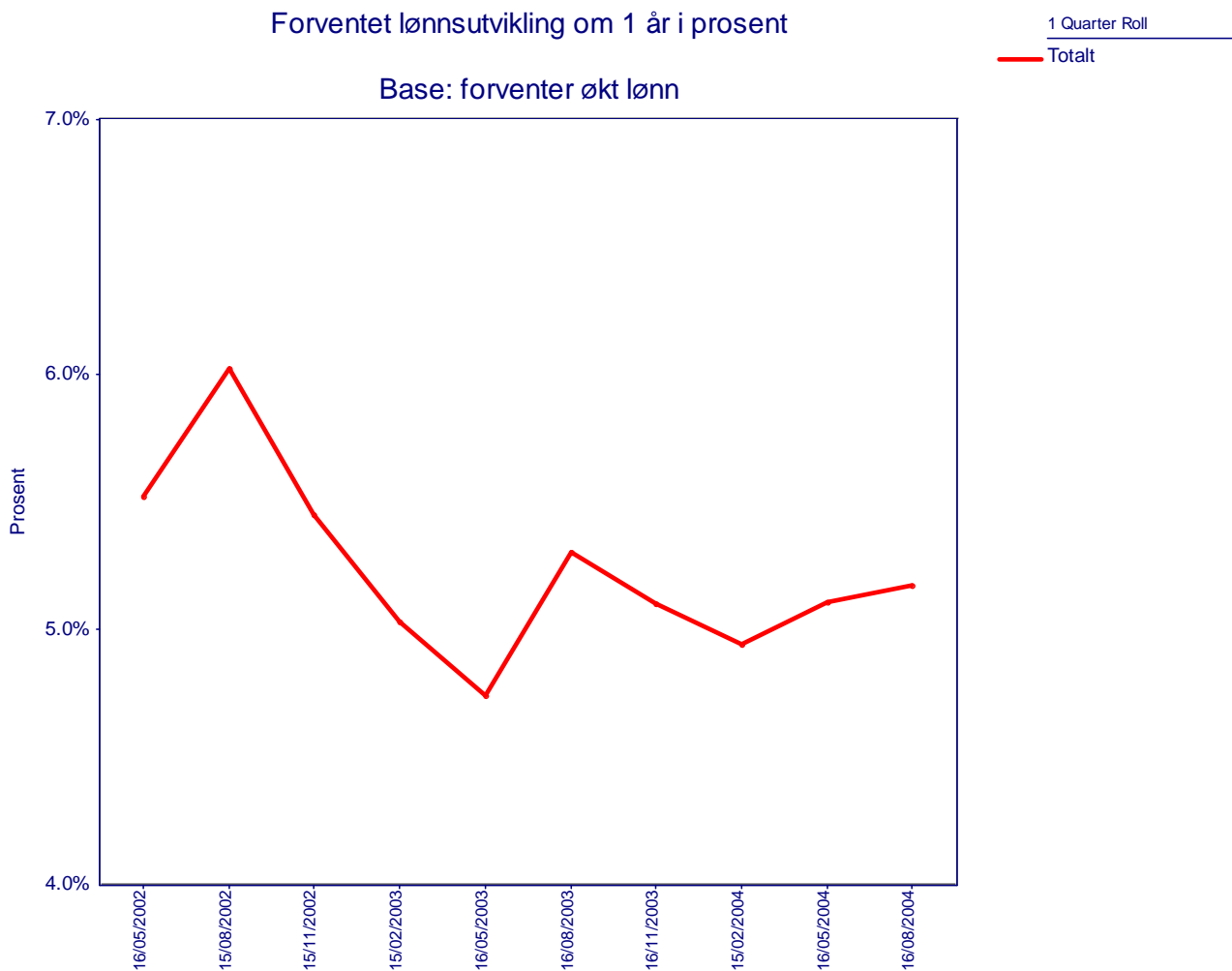
28a. Tror du at lønnen eller pensjonen din om ett år vil ha økt mer, mindre eller omtrent like mye som den har gjort de siste 12 månedene?

Forventet lønnsutvikling om 1 år		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Øke mer	Prosentandel	26,0	25,1
Øke mindre	Prosentandel	11,4	8,8
Omtrent like mye	Prosentandel	58,3	59,8
	Utvalg	1004	1015

Som vanlig forventer et klart flertall av husholdningene at lønnen deres vil øke omtrent like mye de neste 12 månedene som den har gjort de siste 12 månedene. I 3. kvartal er andelen 59,8 prosent, marginalt opp med 1,5 prosentpoeng sammenlignet med forrige kvartal. Samtidig ser vi at andelen som forventer at lønnen deres skal øke mer ble justert marginalt ned med 0,9 prosentpoeng til 25,1 prosent. Andelen som forventer at lønnen deres skal øke mindre gikk signifikant ned med 2,6 prosentpoeng til 8,8 prosent.

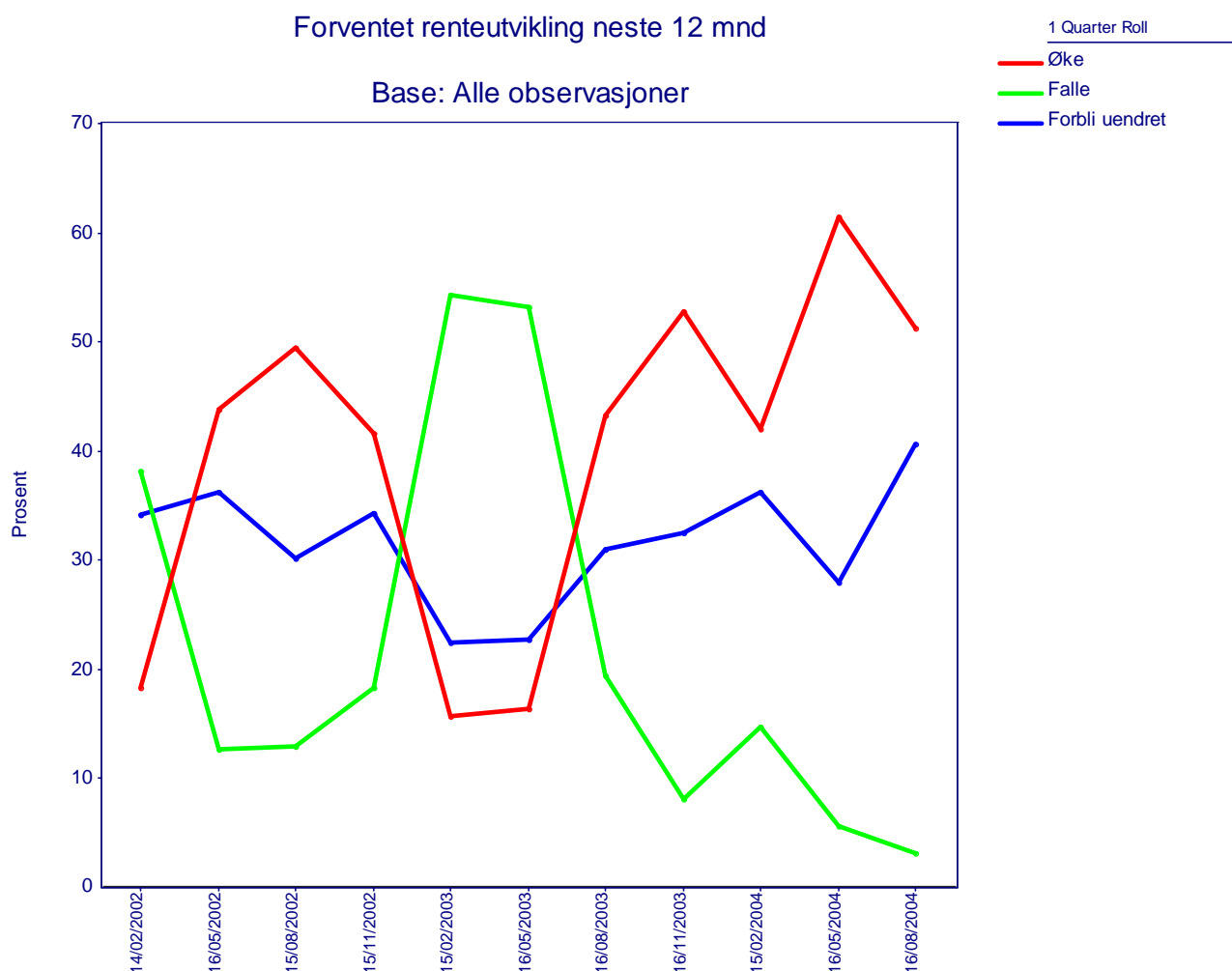
28b. Omtrent hvor mye tilsvarer den forventede økningen i prosent?

Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	5,1	5,2
	Utvalg	642	661

Den gjennomsnittelige forventede lønnsøkning neste 12 måneder blant husholdningene ble justert opp med 0,1 prosentpoeng, fra 5,1 prosent i 2. kvartal til 5,2 prosent i 3. kvartal.

29. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet renteutvikling neste 12 mnd			
		2.kvartal 2004	3.kvartal 2004
Øke	Prosentandel	61,5	51,2
Falle	Prosentandel	5,6	3,1
Forbli uendret	Prosentandel	27,9	40,6
	Utvalg	1004	1015

Vi ser i 3. kvartal signifikante endringer blant husholdningenes forventninger til nivået på innskudds- og lånerenter i Norge de neste 12 måneder. Andelen som forventer en økning i rentene ble redusert med 10,3 prosentpoeng, fra 61,5 prosent i 2. kvartal til 51,2 prosent i 3. kvartal. Samtidig økte andelen som forventer at rentene skal forbli uendret med 12,7 prosentpoeng, fra 27,9 prosent til 40,6 prosent. Andelen som forventer at rentene skal falle gikk ned med 2,5 prosentpoeng til marginale 3,1 prosent.